

НАУКОВА СПІЛЬНОТА

www.spilnota.net.ua

П'ЯТДЕСЯТІ ДРУГІ ЕКОНОМІКО- ПРАВОВІ ДИСКУСІЇ

ISSN 2522-963X

Матеріали міжнародної науково-
практичної інтернет-конференції

ЮРИДИЧНЕ СПРЯМУВАННЯ

25 листопада 2020 р.

Львів
2020

П'ятдесят другі економіко-правові дискусії (юридичне спрямування): матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. - Львів, 2020.- 95 с.

УДК 330+340 (063)
ББК 65+67я431

ISSN 2522-963X

В збірнику опубліковані доповіді з економічних та юридичних питань, які оприлюднені на сайті www.spilnota.net.ua.

Збірники матеріалів науково-практичних інтернет-конференцій включаються до наукометричної бази даних "PIHЦ/RSCI".

Адреса оргкомітету:
79016, м. Львів, а/с 1621
E-mail: spilnota.net.ua@ukr.net

Оргкомітет Наукової спільноти не завжди поділяє думку учасників. В збірнику максимально точно збережена орфографія і пунктуація, які були запропоновані учасниками. Повну відповідальність за достовірність несуть учасники, їх наукові керівники та рецензенти.

Всі права захищені. При будь-якому використанні матеріалів конференції посилання на джерело є обов'язкове.

ЮРИДИЧНЕ СПРЯМУВАННЯ

Теорія та історія держави і права. Філософія права. Історія політичних і правових вчень

*Колісник Владислав Васильович
студент II курсу, Таращанського
державного технічного та
економіко-правового коледжу*

*Науковий керівник: Голобородько
Наталія Володимирівна, викладач
юридичних дисциплін I категорії,
Таращанський державний технічний
та економіко-правовий коледж*

ВЕРХОВЕНСТВО ПРАВА – ЯК ОСНОВОПОЛОЖНИЙ ПРИНЦИП ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ МОДЕРНІЗАЦІЇ

Принцип верховенства права є одним із провідних елементів загальних засад конституційного ладу будь-якої сучасної демократичної, правової держави. Він являє собою похідну всіх загальних засад права; як ціннісний сплав ідей справедливості, рівності, свободи і гуманізму верховенство права формує відповідний образ правової системи і визначає ті умови, що дозволяють перетворити цей образ на реальність. Відданість принципу верховенства права – загальноприйнята в усьому світі міра легітимності уряду. Принцип верховенства сформувався в XVII–XIX ст. в умовах європейського культурно-правового простору, у лоні доктрини природного права. Там він є, на думку відомого дослідника цієї тематики Б. Таманаги, «виключним і легітимуючим політичним ідеалом», який поступово поширюється на увесь сьогоденний світ. Ст. 8 Конституції України, що закріплює визнання та дію принципу верховенства права і роз'яснює відповідно до цього його зміст: а) як найвищу юридичну силу Конституції України, яка передбачає, що закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України й мають відповідати їй; б) як пряму дію норм Основного Закону країни, що передбачає гарантування звернення до суду для захисту конституційних прав та свобод людини і громадянина безпосередньо на підставі Конституції України. Таким чином, Конституція, проголошуючи Україну правовою демократичною соціальною державою (ст.1), виключає тавтологічне «правовій державі» широке розуміння «верховенства права». Саме невід'ємні, невідчужувані права і свободи людини, як свідчить досвід сучасних розвинених держав, лежать в основі «стримувань і

протига» державної влади. Слід нагадати, що права людини становлять невід’ємний компонент права, його *raison d’etre*; їхнє існування поза правом і без права неможливе, так само як і право немислиме без прав людини. Це явища однієї сутності. Можна погодитись із тим, що система норм не може претендувати на статус права, якщо воно не гарантує свободу і рівність за допомогою прав людини та громадянина. Це той обмежувальний бар’єр, який не може бути подолано на власний розсуд ні законодавчою, ні виконавчою, ні судовою владою. По суті, вони складають правове першоджерело. Не випадково пов’язаність усіх гілок влади фундаментальними, невідчужуваними правами і свободами людини розглядається сучасною правовою теорією і практикою, зокрема конституційними судами багатьох європейських країн та Європейським судом з прав людини, безпосереднім проявом реалізації принципу верховенства права. Отже, права людини і верховенство права можуть існувати та ефективно діяти тільки в поєднанні.

Принцип верховенства права – це юридично обов’язкова норма сучасного українського правопорядку. Подальша розробка і втілення в суспільне життя принципу верховенства права – є необхідною умовою подальшої ефективної модернізації України, та її правової системи. Головна мета органів державної влади – модернізувати країну. І зробити це можливо лише за рахунок зміцнення демократичної, соціальної та правової держави. Шляхом формування активного і захищеного громадянина. На основі верховенства права, необхідності підсилення держави в умовах сучасної глобалізації».

Література:

1. Таманага Б. Верховенство права: історія, політика, теорія/ Пер. з англ. А. Іщенко. – К.: Вид дім «Києво- Могиляк. акад.», 2007. – 208 с.
2. Петришин О. В. Верховенство права в системі правового регулювання суспільних відносин // Право України. – 2010. – №3. – С.24–34.

*Соколова Ірина Олександрівна
кандидат юридичних наук, асистент
кафедри теорія і філософія права,
Національний юридичний
університет імені Ярослава Мудрого*

ПРАВАЗАСТОСОВЧИЙ АКТ: ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА

В умовах панування засад правової державності учасники суспільних відносин постійно стикаються із застосуванням до фактів життя норм і принципів права уповноваженими на це суб’єктами, що

надає можливість набувати ще більшої значимості правозастосуванню. Відповідно для органів публічної влади правозастосування є однією із основних форм реалізації їх повноважень [7, с. 364 - 365].

Необхідність у правозастосуванні виникає за наступних ситуацій: по – перше, коли передбаченні юридичними нормами права і юридичні обов’язки у конкретних осіб можуть бути ними реалізовані тільки після винесення індивідуально – владного рішення уповноваженого органу (наприклад, здійснення підприємницької діяльності без державної реєстрації тягне за собою негативні наслідки у вигляді притягнення до адміністративної відповідальності за ст. 164 КУпАП або за допомогою суду при розірванні шлюбу для осіб, які мають дітей тощо); по – друге, коли є спір про право і сторони не можуть дійти згоди щодо рішення про зміст своїх суб’єктивних прав і юридичних обов’язків. При цьому спір може бути як у сфері приватних правовідносин (спір про право вирішується досудовим способом за домовленістю між сторонами або у випадках, які передбачені законом) так і у сфері публічного права (основним способом вирішення таких спорів є адміністративний суд); по – третє, коли скоєно правопорушення і необхідно визначити міру юридичної відповідальності особи; по – четверте, коли необхідно встановити наявність або відсутність факту, що має юридичне значення. Правозастосовний акт є завершальним етапом правозастосовної діяльності, має свої особливості, котрі виокремлюють його в особливу групу юридичних актів і визначають специфічну роль в механізмі правового регулювання суспільних відносин [10, с. 114 – 116].

В науці акт правозастосування розглядається як належним чином оформлений письмовий документ, який фіксує прийняте рішення, надаючи йому офіційного значення, у вигляді певної форми, що забезпечує реалізацію правових норм. Це пов’язано з тим, що у більшості випадків такий акт має юридичну силу лише тоді, коли він належним чином письмово оформлений [6, с. 416].

Окремими вченими обґрунтовується думка про те, що акт правозастосування - є документом, котрий приймається уповноваженим компетентним органом держави за наслідками розгляду юридичної справи, є юридичною дією, в результаті якої конкретні факти (життєві обставини) підводяться під відповідну норму права. Таким чином у процесі прийняття акту правозастосування суд або інший суб’єкт правозастосування у межах наданих йому державою повноважень поширює загальне правило, що закріплене у правовому приписі на конкретний життєвий випадок [3, с. 56]. На думку, А. Ю. Олійника та С. Д. Гусарева, особливістю правового акту, різновидом якого є акт правозастосування, є трьохаспектність його сутності, зазначаючи про те, що правовий акт є: письмовим документом; виданий компетентним

органом держави (чи різних держав); закріплює правило поведінки, що забезпечується державою [9, с. 163].

Правозастосовний акт фіксує характер, обсяг, можливість правової поведінки суб'єктів, визначає шляхи реалізації публічних та приватних інтересів, відповідно до реальних обставин місця і часу. Виступаючи в різних формах зв'язків і відносин з іншими явищами, акти правозастосування своє призначення найбільш яскраво виявляють у процесі реалізації правозастосовної діяльності, що проявляється в наступному: акт застосування права виступає юридичним засобом впливу на суспільні відносини; у зв'язку з прийняттям акта застосування права настає етап реалізації, виконання прийнятого рішення; в актах застосування права втілюється конкретно-визначений вплив компетентних органів на хід правового регулювання, персоніфікована регламентація суспільних відносин; акт застосування права забезпечує втілення правової норми, застосовуваної в кожному конкретному випадку; акт застосування права пов'язаний із загальним об'єктом правозастосовної діяльності і його безпосереднім об'єктом, оскільки у ньому відбивається компетентність і професіоналізм уповноваженої особи, яка застосовує нормативний припис; акт застосування права виражає волю держави у вирішенні найбільш важливих проблем державного і суспільного життя; акт застосування права - це юридичний документ офіційного формального закріплення рішення компетентного органу [10, с. 114 – 116].

Реалізація правозастосовних актів забезпечена державним примусом. При цьому акт застосування права – документ, який є безпосередньою підставою для використання державних примусових засобів [1, с. 466].

Правозастосовний акт – спосіб зовнішнього прояву формально обов'язкового правила поведінки індивідуального характеру, яке підтверджує, встановлює, змінює або скасовує суб'єктивні юридичні права й обов'язки персоніфікованих суб'єктів у конкретній життєвій ситуації. Йому притаманні такі юридичні властивості: 1) він може прийматися будь-якими органами держави, а деколи й уповноваженими на це законом органами місцевого самоврядування чи громадськими об'єднаннями або їх органами; 2) є формально обов'язковим стосовно персонально визначених суб'єктів; 3) уміщує індивідуальні приписи (веління), розраховані на врегулювання лише окремої, конкретної життєвої ситуації, тому їх юридична чинність (формальна обов'язковість) вичерпується одноразовою реалізацією; 4) не може мати зворотної дії в часі; 5) свій зовнішній прояв може діставати в письмовій (документальній), або усній (вербальній), або ж фізично-діяльнісній (конклюдентній) формах [5, с. 552 – 553].

Правозастосовний акт є виразом правової позиції, реалізованої вповноваженим суб'єктом у певній ситуації, що потребує офіційної

констатації чи владного втручання. У процесі оперативної діяльності органи державного управління широко застосовують усні індивідуальні веління. До них належать: указівки, що даються підлеглим під час нарад; розпорядження, що доводяться до відома виконавців за допомогою телефону, відеозв'язку, ін. засобів комунікації. Усні рішення можуть ухвалюватися під час прийому громадян, усність і безпосередність є тими принципами судочинства, що перетворюють його на судовоговірення. Акти застосування права (індивідуальні акти) породжують певні юридичні наслідки, зумовлюють виникнення, зміну або припинення правовідносин, визначають суб'єктивні права та обов'язки учасників суспільних відносин, тобто мають неабияке соціально-правове значення [5, с. 562 – 568].

Більшість правозастосовних актів є актами – документами, які мають встановлену законом письмову форму, чітко визначену назву (вирок, наказ, постанова, розпорядження тощо) та інші реквізити (дата й місце винесення, найменування органу, наявність відповідної печатки, підпису тощо). Недотримання форми правозастосовного акту призводить до його скасування або необхідності внесення змін [11, с. 384].

Форма правозастосовного акту нерозривно пов'язана з його змістом і позначається на ньому, оскільки впливає на діяльність суб'єкта правозастосування під час вирішення справи. Наприклад, обов'язок мотивувати рішення змушує суб'єкта дослідити і проаналізувати всі обставини справи; вимога робити посилання на нормативно – правовий акт зобов'язує суб'єкта розшукати та правильно розтлумачити необхідну норму; вимога підпису правозастосовного акту визначає відповідальність суб'єкта застосування права за його зміст [1, с. 225].

Отже, акт застосування права, являючись формою виразу державної волі, засобом її здійснення, являє собою результат специфічної юридичної діяльності уповноважених на те державних органів, посадових осіб, виступає закономірним підсумком розумових і організаційних операцій, спрямованих на підготовку й прийняття рішення по конкретній справі, з урахуванням усіх фактичних обставин і вимог чинного законодавства. Він може проявлятися у вигляді усного акту, акта – дії та акта – документу. Останній є найбільш розповсюдженим і важливим з точки зору забезпечення законності, підконтрольності, єдності правозастосовної діяльності на всій території держави. Правозастосовний акт повинен бути досконалим з точки зору його форми і змісту, його структурним елементам мають бути притаманні риси узгодженості, всебічності і повноти [6, с. 416].

Важливим є питання про співвідношення правозастосовного акту і індивідуально – правового акту. Правозастосовні акти, Алексєєв С. С. порівнює з індивідуальними державо – владними приписами, котрі є веліннями, що розраховані тільки на певний, строго індивідуальний

випадок; вони є веліннями, так би мовити, «одноразової дії», тобто їх сила вичерпується настанням тих фактів, наслідків, які ними передбачені, як правило, вони персоніфіковані, направлені на конкретних осіб, а саме поіменно вказаних осіб [2, 551; 297].

На думку, Буц О. В., ознаками індивідуально правових актів є те, що вони: по – перше мають ненормативний характер. Тобто, на відміну від нормативно - правових актів, індивідуальні правові акти не містять “загальних правил поведінки (норм)”; по – друге, спрямовані на врегулювання конкретних ситуацій, що потребують юридичного вирішення, й адресовані персонально визначеним суб’єктам. Якщо приписи, що містяться в нормативно-правових актах, мають на меті досягнення загального правового ефекту у вигляді встановлення, зміни або припинення юридичної регламентації того чи іншого виду суспільних відносин, то індивідуальні правові акти спрямовані на досягнення конкретного правового результату, під яким розуміється виникнення, зміна або припинення правових відносин [4, с. 3 – 6].

Індивідуальні акти – це юридичні документи, розраховані на чітко визначений індивідуальний випадок та адресовані конкретно визначеним суб’єктам. Вони характеризуються: наявністю певно юридичної сили, що залежить від місця норми, на підставі якої ухвалено акт, у системі нормативних актів і характеру владної компетенції органу, що ухвалив акт; поширенням акта на конкретну життєву ситуацію (випадок), що визначається необхідністю реалізації нормативного припису загального характеру; наявністю чітко визначеного суб’єкта, якому адресовано акт; визначеністю конкретного змісту права та обов’язків, що реалізуються чи виконуються завдяки індивідуальному акту; особливим порядком набуття юридичної сили; можливістю оскарження або опротестування акта визначеними особами та у встановленому порядку; одноразовою дією акта, що вичерпується одним випадком; наявністю владної можливості породжувати правові наслідки, викликати, змінювати або припиняти правовідносини, а також суб’єктивні права та юридичні обов’язки конкретних осіб. Змістом індивідуального акта є визначення та конкретизація обов’язків як передбаченої необхідності діяти вказаним чином, а також вимога щодо правильного використання наданих суб’єктивних прав [13, с. 679 – 680].

Шляхом видання індивідуально правових актів норми законів і підзаконних нормативно - правових актів застосовується уповноваженими на те органами і особами у формі конкретних приписів. Тому, індивідуально правові акти є також актами застосування права і основна сфера їх застосування – це управлінська, виконавчо – розпорядча діяльність [12, с. 237].

Література:

1. Аверин А. В. Истина и судебная достоверность (Постановка проблемы) : монография / А. В. Аверин. – 2-е изд., доп. – Санкт-Петербург : Юрид. центр Пресс, 2007. – 466 с.
2. Алексеев С. С. Общая теория права : учебник / С. С. Алексеев. – 2-е изд., перераб. и доп. – Москва : Велби : Проспект, 2008. – 576 с.
3. Боголюбов С. А. Стиль правовых актов / С. А. Боголюбов // Советское государство и право. – 1973. – № 10. – С. 101–105.
4. Буц О. В. Поняття та основні ознаки правозастосовних актів / О. В. Буц // Держава та регіони. Серія: Право. – 2016. – № 1. – С. 3–8.
5. Велика українська юридична енциклопедія : у 20 т. / Нац. акад. прав. наук України ; Ін-т держави і права імені В. М. Корецького НАН України ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого ; редкол.: В. Я. Тацій, О. В. Петришин (голова) та ін. – Харків : Право, 2017. – Т. 3 : Загальна теорія права. – 952 с.
6. Гусаров С. М. Правозастосування в Україні : монографія / С. М. Гусаров. – Харків : Золота миля, 2015. – 416 с.
7. Загальна теорія права : підручник / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого ; за ред. О. В. Петришина. – Харків : Право, 2020. – 568 с.
8. Мухін В. В. Індивідуально правове регулювання: загальнотеоретична характеристика : монографія / В. В. Мухін. – Харків : Право, 2017. – 320 с.
9. Олійник А. Ю. Теорія держави і права України : навч. посіб. / А. Ю. Олійник, С. Д. Гусарєв, О. Л. Слюсаренко. – Київ : Юрінком Інтер, 2001. – 176 с.
10. Палеха Р. Р. Правоприменительный акт – завершающий этап правоприменительной деятельности / Р. Р. Палеха // Вестник Томского государственного университета. – 2006. – Вып. 2 (42). – С. 114–116.
11. Хропанюк В. Н. Теория государства и права : учеб. пособие / В. Н. Хропанюк ; под ред. В. Г. Стрекозова. – 3-е изд., доп., испр. – Москва : Омега-Л, 2008. – 384 с.
12. Черданцев А. Ф. Теория государства и права : учеб. для вузов. – Москва : Юрайт, 2001. – 429 с.
13. Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова) та ін. – Київ : Укр. енциклопедія, 1998. – Т. 2: Д–Й. – 744 с.

Юркевич Михайло Васильович
Голова Господарського суду
Львівської області

ПРАВОВА ОХОРОНА ЛІСІВ В АВСТРІЙСЬКОМУ ЛІСОВОМУ ЗАКОНІ 1852 Р.

Актуальність теми дослідження пов'язана з двома причинами. По-перше, ліси України перебувають у критичному стані з причини значного антропогенного навантаження, нераціонального використання природного

ресурсу та недоліків управління. Галузь, яка в радянські часи забезпечувала працею приблизно третину мільйону осіб, сьогодні перебуває в занедбаному стані, більшість переробних підприємств закрито, а за кордон експортується цільна деревина. Одночасно з цим, Україна відноситься до лісодефіцитних держав, з причини того, що площа цього природного ресурсу складає лише 12 % від її загальної площі. По-друге, потребує удосконалення діюче лісове законодавство, яке не забезпечує захист цього природного ресурсу від незаконних рубок, крадіжок, захоплення лісових земель. Виходячи з цього, доцільно звернутися до законодавчих актів, прийнятих в різні історичні періоди, які регламентували питання збереження, відновлення та правової охорони лісів. З цієї точки зору, значний інтерес представляє австрійський Закон про ліси 1852 р., який вважався одним з найкращих нормативно-правових актів, діючих у Європі. Виходячи з цього, необхідно дослідити зміст даного закону, виділити його позитивні риси з метою їх використання у процесі удосконалення діючого лісового законодавства.

Аналіз публікацій показує, що питання, пов'язані з цим законом, розглядались в роботах Б.В. Кіндюка, Л.Я. Коритко, В.П. Непийводи, О.Р. Проціва, О.І. Логвиненко, Р.В. Петріва, В.С. Кульчицького, І.О. Бойко, О.В. Заїчко, Л.В. Мендик та ін. Незважаючи на наявність цих праць, комплексного дослідження норм відповідальності за порушення лісового законодавства у австрійському Законі про ліси 1852 р. не проводилося, тому дане питання потребує подальшого ґрунтового розгляду.

Метою роботи є розгляд змісту та норм відповідальності природоохоронних норм австрійського Закону про ліси 1852 р.

Викладення матеріалів дослідження необхідно розпочати з того, що в Австрійській імперії існував значний досвід правового регулювання лісової сфери та використання норм юридичної відповідальності за лісопорушення. одним з перших таких актів є «Імператорський і королівський патент лісів і деревини», 1754 р. який стосувався території Чеського королівства, пізніше дія Закону поширюється на Моравію, з 1756 р. – на Сілезію, з 1769 р. – на Словаччину. На території імперії діяли окремі інструкції, які були підготовлені крупними власниками лісових земель. Так, 1787 р. була видана княгинею Анною Яблоновською Інструкція «Загальні закони для управителів моїх маєтків», до змісту якої увійшла окрема частина під назвою «Управління лісами». Як вказує В.П. Непийвода, першим актом лісового законодавства в звичному розумінні цього поняття, тобто який видав державний орган, можна вважати Лісовий патент від 20 вересня 1782 р. [1, с. 103]. Інтерес викликає та обставина, що багато положень австрійського закону 1852 р. увійшло до змісту Лісового закону Чехії, який діяв до 1960 р. та до Лісової інструкції

Австрії 1967 р. Однією з причин прийняття Закону була та обставина у другій половині XIX ст. в Австрії почався процес індустріалізації, який супроводжувався будівництвом значної кількості підприємств, які потребували великих обсягів сировини. Тому, з метою упорядкування цих відносин австрійським урядом у 1852 р. було підготовлено Закон «Про охорону лісів», дія якого розповсюджувалася на Галичину та Буковину. За своєю структурою австрійський закон складався з семи розділів, 77 статей та чотирьох додатків, до яких входили таблиці оцінки вартості лісу та деякі норми з користування та рубок лісових культур. Згідно даного акту всі імперські ліси поділялися на три групи: а) державні, б) громадські, що належали міським і сільським громадам; в) приватні, до яких відносилися ліси, які належали конкретним власникам, церквам, монастирям, орденам. Незважаючи на цю обставину, дія закону та норми юридичної відповідальності за лісопоорушення розповсюджувались на всі ліси імперії незалежно від правового статусу їх власників. Наприклад, законом заборонялося переведення лісових земель до сільськогосподарських на будь-який термін незалежно від прав їх власників. Закон встановлював не лише поділ лісів на категорії, а також правовий статус суб'єктів лісокористування, детальний порядок контролю за їхньою діяльністю, юридичну відповідальність за суцільне вирубування лісів, інші правопорушення, а також умисне перешкоджання вирощуванню дерев. В преамбулі закону зазначалося, що основним завданням даного акту є врегулювання відносин, пов'язаних з лісами, охорона цього природного ресурсу від незаконних користувань, пожеж, інших пошкоджень та відшкодування шкоди завданім лісам. Розгляд змісту акту показує, що на відміну від інших документів, які діяли в Російській імперії, проєктанти дотримувалися ідеї раціонального та комплексного використання лісових ресурсів. Тому до змісту закону увійшов пункт стосовно необхідності засадити саджанцями дерев свіжозрубані лісові землі протягом п'яти років незалежно від форм їх власності. На додаток до цього в окремих регіонах імперії створювалися спеціальні комісії з питань залісення і така структура у вигляді Галицької комісії діяла на українських землях в складі імперії. В якості міри відповідальності за порушення даного правила §4 закону встановлював необхідність сплачувати штраф, розмір якого визначався у додатках закону і залежав від виду дерев, їх віку та стану. З точки зору сьогодення, значний інтерес викликає зміст §6, який регламентував проведення вузьколісосічного вирубування з обов'язковою очисткою ділянки і посадкою саджанців. На сьогодні у Лісовому кодексі України (ЛК 2006 р.) ст. 70 «Заготівля деревини» вказує про порядок рубок головного користування, які діляться на суцільні, поступові або комбіновані. Тобто вузьколісичне вирубування, яке сприяє відновленню цього природного ресурсу і є найбільш ефективним методом проведення

таких заходів, не увійшло до змісту ЛК 2006 р. В системі використання лісів важливу роль завжди грала недопущення випасу худоби в лісах, яке у більшості випадків призводить до знищення дерев та погіршення їх екологічного стану. Так, до змісту австрійському Закону, увійшла норма, яка забороняла випас худоби в посадках і лісах та обмежувала випас худоби в інших лісах в залежності від існуючої кормової бази. Тобто перед випасом худоби її власники повинні були звернутися до лісівника, який визначав можливість випасу та кількість худоби, яку дозволялося вигнати до лісу. В свою чергу, §11 чітко вказував про необхідність лісовпорядкування поверхні лісу, листя, моху, яке повинно було проводитися лише дерев'яними граблями та іншим приладдям з метою не ушкодження верхнього шару гумусу. Німецька педантичність знайшла своє відображення в змісті §12, §13, §15, §16, згідно яких встановлювались наступні вимоги. Так, дозволялося збирати гілки та сучки зі зрубаних дерев лише з третини нижніх частин стовбурів, призначених для рубок, збір гілок на одному місці дозволявся лише кожного третього року. Визначення дерев, які підлягали рубці, проводилося шляхом нанесення фарбованої мітки на приземній частині стовбура, збереження підросту на вирубках проводилося лише при наявності снігу, а також не дозволялося залишати високих пнів. За порушення цих правил закон встановлював штрафні санкції, розмір яких розраховувався на підставі додатків, в залежності від виду порушень, розміру шкоди та виду дерев. Розділ 2 Закону регламентував важливі питання, пов'язані з сервітутами, тобто праву під'їзду, підходу власників лісів до своїх володінь через землі інших користувачів, а також питання сплаву лісу на річках. У той історичний період однією з найбільш складних проблем було транспортування зрубаного лісу до місць розташування переробних підприємств. В умовах відсутності розвитої мережі доріг єдиним засобом такого перевезення було використання річок. Виходячи з цього, австрійський закон не встановлював коло осіб, які мали право проводити таку діяльність при отриманні від влади дозволу на здійснення сплаву, який давався на визначений термін. Детальний розгляд змісту акту показує відсутність в ньому обмежень стосовно кола фізичних чи юридичних осіб, які могли займатися такою діяльністю. При цьому Закон встановлював лише необхідність – не задавати шкоду лісу при проведенні сплаву. Іншим важливим питанням розділу 2 була необхідність врегулювання сервітутних відносин. Так, § 24 регламентував випадки користування чужими землями для проходу, проїзду, а кожен користувач землі зобов'язувався надати дозвіл на це через свою територію. Порівняння положень австрійського Закону з ЛК 2006 р. показує відсутність в ньому регламентації питань лісосплаву на землях, які належать іншим власникам. Тобто діюче українське законодавство

ніяким чином не регламентує даного питання. Інтерес викликає та обставина, що особа, яка мала право на сервітут, згідно австрійського Закону повинна була заплатити власникові земельної ділянки у випадку переміщення деревини через її володіння для сплаву лісу. Закон вказував про добровільний порядок вирішення такого спору з урахуванням побажань обох сторін. Однак у випадку відсутності консенсусу кожна з сторін мала право звернутися до органу місцевого самоврядування або Намісництва. Діюче в Україні лісове право також базується на лісовому сервітуті, під яким згідно ст. 23 ЛК 2006 р. розуміється – право на обмежене платне або безоплатне користування чужою земельною ділянкою. До диспозиції даної статті входить норма, згідно якої лісовий сервітут здійснюється способом, найменш обтяжливим для власника лісу або користувача земельної ділянки, щодо якої він установлений. Недоліком діючого закону є відсутність регулювання випадків, коли обидві сторони не можуть дійти до порозуміння. В ст. 23 ЛК 2006 р. автори документу відсилають до Цивільного та Земельного кодексів, але в змісті роботи [2, с.77] вказується про неузгодженість даних кодифікованих актів. Юридична відповідальність за лісопорушення у австрійському Законі 1852 р. регламентувалася шляхом визначення в змісті переліку порушень. При чому австрійське право достатньо чітко розмежовувало кримінальну, адміністративну та цивільно-правову відповідальність, а притягнення до одного з видів відповідальності не звільняло правопорушника від необхідності відшкодувати завдані збитки. Відповідальність за кримінальні злочини наступала згідно Кримінального кодексу Австрійської імперії 1852 р. та Кримінального процесуального кодексу від 17 січня 1850 р., а з 1853 р. – Закон про кримінальне судочинство. З метою контролю за станом лісів та притягнення винних осіб до відповідальності Закон передбачав організацію охорони в державних громадських лісах, послугами яких могли користуватися приватні власники при умові внесення окремої плати. Співробітники служби мали право носити зброю, отримувати від держави формений одяг, затримувати в лісі правопорушників. Для їх підготовки був створений лісівничий навчальний заклад, в якому викладались засади лісівничої науки, ботаніка, фізика, математична геологія, хімія, німецька та польська мова. На сьогодні в Україні на підставі ЛК 2006 р. глави 16 «Охорона і захист лісів» діє державна лісова охорона, завданням якої є забезпечення здійснення охорони і захисту лісів. Співробітники цієї служби також мають право контролювати стан лісів, перевіряти у громадян і юридичних осіб наявність дозволів та інших документів, складати протоколи за правопорушення у сфері захисту, охорони, використання і відтворення лісів. Тобто, порядок діяльності лісоохоронної

служби, зафіксований в австрійському законі є подібним до діючого законодавства України.

Підводячи підсумки даного дослідження, необхідно вказати наступне.

1. Австрійський Закон про ліси 1852 р. був для свого часу актом, підготовленим на високому рівні юридичної техніки та відповідав доктрині раціонального та бережливого використання цього природного ресурсу.

2. В змісті акту було чітко розмежовано кримінальну, адміністративну та цивільно-правову відповідальність, а слідкувати за виконанням положень акту повинна була лісова служба, повноваження якої знайшли відображення в змісті акту.

Література:

1. Непийвода В. Правове регулювання в галузі лісів: доба утвердження підтримного розвитку. К. : НДІ приватного права і підприємництва, 2004. 339 с.
2. Балюк Г.І., Гетьман А.П., Ковальчук Т.Г. Науково-практичний коментар Лісового кодексу України. К.: Юрінком Інтер, 2009. 368 с.

Конституційне право. Конституційне процесуальне право. Міжнародне право

*Maksurov Alexey Anatolevich
PhD in Law, Professor, Kiev National
University named after
Taras Shevchenko*

COORDINATING RULES OF LAW IN THE LEGISLATION ON THE INTERNAL AFFAIRS OF THE REPUBLIC OF BULGARIA

G.N. Andreeva writes that in Bulgaria, specialized administrative directorates operate with the system of internal affairs bodies and the police, and there are two separate directorates, the main tasks of the first of them include coordination and information and analytical activities, the main tasks of the second are coordination of the fight against offenses related to financial interests of the European Union [1.76]. Analyzing the norms of the Law of the Republic of Bulgaria "On the Ministry of Internal Affairs" [2], we see the following.

Structurally, ministries usually consist of directorates, departments and a secretariat; The Bulgarian Interior Ministry is no exception. Departments and departments are created in accordance with the functions and tasks of the ministry. The secretariat interacts between departments in the ministry, prepares materials submitted to the Council of Ministers, organizes the coordination of regulations of the ministry with other departments, monitors the implementation of decisions of the leadership of the ministry and the collegium.

The collegium ("collegium") of the ministry is an advisory body. The composition of the collegium is approved by the minister. According to the position held, the collegium includes the minister who is its chairman, deputy ministers, the chief secretary, heads of departments, the head of the cabinet of the minister and advisers. Other specialists and representatives of trade unions may participate in the meetings of the collegium by decision of the minister.

The collegium is convened by the minister and considers: the main problems related to the tasks and activities of the ministry; reports and analysis of the implementation of the main tasks and results of the work of the ministry, individual links, bodies and organizations directly subordinate to it; draft regulations issued by the ministry; drafts of normative acts of the Council of Ministers related to the sphere of activity of the ministry. Decisions are taken by a majority vote, and if the votes are divided, the final decision is made by the minister [3].

Let's digress from the internal coordination mechanisms in the Ministry of Internal Affairs of Bulgaria and turn to the coordination practice of the work of law enforcement authorities in general.

More often, when analyzing Lithuanian regulations in this area, we have to face a situation where the main forms of coordination interaction used in practice (except, perhaps, joint planning) are not defined in any way, there are no procedural (procedural) norms that could describe the procedure for implementing joint actions, coordination of decisions of various kinds of officials, the form of the coordination act is not provided, there are no requirements for the content of the coordination decision, in the Bulgarian legislation in the law enforcement sphere there is no responsibility of civil servants for failure to perform joint coordinated actions. At the same time, there are all possibilities for deepening the coordination of legal regulation in this area, including by expanding and concretizing the existing coordination norms.

Literature:

1. Andreeva G.N. Administrative law of Bulgaria // Administrative law of foreign countries. M., 1996.
2. Law of the Republic of Bulgaria "On the Ministry of Internal Affairs"// <https://www.mvr.bg/>
3. Maksurov A.A. Coordination in legal systems of the countries of Europe. Part II. Monograph - M.: Rusays, 2018.S. 156.

*Давиденко Олександр Ігорович
кандидат юридичних наук, доцент
кафедри прав людини міжнародного
та європейського права Академії
адвокатури України*

ПРАВОВОВИЙ СТАТУС ЄС В ГЕНЕРАЛЬНІЙ АСАМБЛЕЇ ООН

Розширення повноважень ЄС у сфері зовнішньої діяльності після набуття чинності Лісабонським договором 2007 р. посилило його здатність до участі у багатосторонній дипломатії та засвідчило прагнення ефективно використовувати інструментарій багатосторонньої дипломатії для зміцнення позицій інтеграційного об'єднання на міжнародній арені. Відповідно до ст. 220 Договору про функціонування Європейського Союзу (далі – ДФЄС) він зобов'язаний встановлювати належні форми співробітництва з ООН та її спеціалізованими установами. Ключова відповідальність за імплементацію цього положення покладена на Верховного представника ЄС із закордонних справ та безпекової політики

(далі – Верховний представник ЄС) й Єврокомісію. Представництво інтересів ЄС в третіх країнах та при міжнародних організаціях відповідно до ст. 221 ДФЄС здійснюється делегаціями ЄС, що належать до структури Європейської служби зовнішньої діяльності (далі – ЄСЗД), підпорядкованої Верховному представнику ЄС.

Першим документом, що визначав статус Європейського економічного співтовариства (ЄЕС) в ООН була Резолюція ГА ООН 3208 (XXIX) від 11.10.1974, що рекомендувала Генеральному Секретарю ООН долучити ЄЕС до участі у сесіях та роботі ГА ООН. У Комюніке “Європейський Союз та Об’єднані Нації: Вибір на користь багатостороннього співробітництва” від 10.09.2003 Єврокомісія проголосила намір ЄС отримати можливість повноправної участі у роботі ООН, її органів та спеціалізованих установ з питань, що належать до компетенції ЄС [4, с. 23]. Водночас, у документі наголошувалося на необхідності ефективного сприяння державами-членами реалізації цих завдань, а повноправне членство ЄС в установах та органах системи ООН розглядалося як кінцева мета співробітництва.

До набуття чинності Лісабонським договором 2007 р. представництво ЄС в ООН відображало його пілларну структуру: з питань, що належали до повноважень Європейського Співтовариства, представництво здійснювалося Єврокомісією, а з питань Спільної зовнішньої та безпекової політики (далі – СЗБП), – власне ЄС в особі представника головуєчої в Раді ЄС держави-члена [3, с. 8–9]. Головною перевагою такої системи було те, що головуєча в Раді ЄС держава-член могла ефективно реалізовувати цілі та завдання, покладені на неї установчими договорами ЄС, в рамках державоцентричної системи ООН, зокрема у Раді Безпеки ООН. Реформа інституційно-правового механізму зовнішньої діяльності ЄС, запроваджена Лісабонським договором 2007 р., вплинула на здійснення представництва ЄС в системі ООН та вимагала нового формату співробітництва між ООН та ЄС, що як правонаступник Європейського Співтовариства набув статусу спостерігача в ООН. Одразу ж після набуття чинності Лісабонським договором 2007 р. ЄС розпочав в рамках ООН кампанію з роз’яснення змін у механізмі зовнішнього представництва ЄС та ініціював процес переговорів щодо нового формату співробітництва між ЄС та ООН. Результатом окреслених процесів стало ухвалення Резолюції ГА ООН № 65/276 “Участь Європейського Союзу у роботі Об’єднаних Націй” від 03.05.2011. У преамбулі Резолюції ГА ООН № 65/276 відзначається, що залежно від тематики й рівня зустрічі зовнішнє представництво ЄС в рамках системи ООН здійснюється Єврокомісією, Президентом Європейської Ради, Верховним представником ЄС та ЄСЗД [2; 5, с. 310-311].

У грудні 2012 року Президент Єврокомісії Ж.М. Баррозо та Верховний представник ЄС К. Ештон оприлюднили «Стратегію поступового підвищення статусу ЄС у міжнародних організаціях та інших міжнародних форумах відповідно до цілей Лісабонського договору» (далі – Стратегія 2012). Стратегія 2012, на відміну від вищезгаданого Комюніке 2003 року, не визначає бажаний формат участі ЄС у міжнародних організаціях системи ООН, а лише наголошує на необхідності підвищення впливу ЄС задля ефективної реалізації цілей і завдань ЄС [6, с. 45-46]. Водночас, Стратегія 2012 визначає як один з пріоритетів ефективну реалізацію положень Резолюції ГА ООН № 65/276 та розширення сфери її застосування на допоміжні органи ГА ООН.

Права, що впливають із статусу спостерігача ЄС у ГА ООН викладено у додатку до Резолюції № 65/276. Так, представникам ЄС надано такі права: брати участь у загальних дебатах у ГА ООН; бути включеними до списку ораторів серед представників основних груп; безпосередньо розповсюджувати свої комюніке як офіційні документи ГА ООН, зустрічі чи конференції; усно надавати пропозиції та пропонувати правки і доповнення; право на коментар ЄС щодо рішення головуючого [2]. Під час загальних дебатів у ГА ООН представникам ЄС надається право на виступ після держав-членів ООН, держав, що не мають статусу члена ООН та Палестини [1]. Аналогічно вирішено питання щодо місця делегації ЄС під час розсадки.

Водночас, представники ЄС не мають права голосу, права бути співавторами резолюцій чи рішень, а також висувати кандидатів на виборні посади. Крім того, представники ЄС не мають права виступати щодо питань порядку ведення засідань, оскаржувати рішення головуючого та вносити пропозиції з питань процедурного характеру [1].

Необхідність перегляду статусу ЄС в ГА ООН була обумовлена змінами в організаційно-правовому механізмі ЄС за Лісабонським договором 2007 р., зокрема зменшенням ролі головуючої в Раді ЄС держави-члена та запровадженням посади постійного Президента Європейської Ради, Верховного представника ЄС, створенням ЄСЗД і делегацій ЄС. Попри те, що ЄС як правонаступник Європейського Співтовариства, набув статусу спостерігача у ГА ООН, ефективна реалізація прав представниками ЄС була неможлива без ухвалення додаткового документа, в якому було б враховано окреслені зміни в організаційно-правовому механізмі ЄС. Статус спостерігача ЄС в ГА ООН, закріплений у Резолюції ООН № 65/276 від 03.05.2011 віддзеркалює міждержавну природу ООН, та водночас наділяє представників ЄС достатнім обсягом прав для реалізації ними повноважень, передбачених його установчими договорами.

Література:

1. Participation of the European Union in the work of the United Nations: Note by the Secretary-General No. A/65/856, 1 June 2011. URL: https://digitallibrary.un.org/record/705589/files/A_65_856-EN.pdf
2. Participation of the European Union in the work of the United Nations: Resolution adopted by the General Assembly on 3 May 2011 No. 65/276. URL: http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/65/276 (дата звернення 3.11.2020).
3. Serrano de Haro P. A. Participation of the EU in the work of the UN : General Assembly Resolution 65/276 // *CLEER Working Papers*. 2012. No. 4. URL: <https://www.asser.nl/media/1633/cleer2012-4web.pdf> (дата звернення: 7.11.2020).
4. The European Union and the United Nations: The choice of multilateralism : Communication from the European Commission COM(2003) 526 final, 10.9.2003. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/ALL/?uri=CELEX%3A52003DC0526> (дата звернення: 2.11.2020).
5. Wouters J., Chané A.-L. Brussels Meets Westphalia: The European Union and the United Nations. *The European Union's External Action in Times of Crisis* / ed. by P. Eeckhout and M. Lopez-Escudero. Hart Publishing, 2016. P. 299-324.
6. Wouters J., Chané A.-L., Odermatt O. Improving the EU's Status in the UN and the UN Sytem: An Objective Without a Startegy? *The European Union in International Organisations and Global Governance: recent developments* / ed. by Christine Kaddous. Oxford: Hart Publishing, 2015. P. 45-74.

Петрук Алла Анатоліївна
2 курс ОР «Бакалавр», юридичний
факультет, Київський національний
університет імені Тараса Шевченка

ФАКТОРИ, ЩО ОБУМОВЛЮЮТЬ ФРАГМЕНТАЦІЮ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА

Актуальність даної теми зумовлена багатьма чинниками, зокрема й тим, що дослідження проблематики фрагментації міжнародного права було та залишається актуальним сьогодні. Дослідженням даної категорії займалися такі вчені як К. Літлей, М. Діксон, А. Ротфельд, П. М. Дюпуї, Т. Броуд, Г. Хафнер та багато інших.

Фрагментація міжнародного права тісно пов'язана з його появою, еволюцією та розвитком. Однак вихідна точка визначається науковцями

по-різному. Існує декілька різноманітних позицій щодо виникнення міжнародного права. Перший підхід полягає в тому, що воно виникло в період європейського Середньовіччя. Дану концепцію розвивали Ф. Мартенс, М. Таубе, Г. Лаутерпахт. Другий – міжнародне право виникло ще в стародавньому світі. Попри те, що концепція має чимало противників, після знайденої археологами пам'ятки амарнського листування вона стала досить поширеною (вищезгаданий Ф. Мартенс, заперечуючи можливість існування міжнародного права у цивілізації в стародавньому періоді, все ж виділяв його як невід'ємну складову повноцінної класифікації). Третій підхід засновується на тому, що міжнародне право виникає одночасно з державами. Прихильником цієї концепції є І. І. Лукашук, зауважуючи, що це можливо тільки у тому випадку, коли система міждержавних відносин досягла достатньо високого рівня розвитку.

Наріжним каменем дослідження проблематики фрагментації стала п'ятдесят друга сесія Комісії міжнародного права ООН у 2000 році. Г. Хафнер виступив із доповіддю «Ризики фрагментації міжнародного права», будучи переконаним у тому, що процес фрагментації посилюється у зв'язку із відсутністю єдиного нормотворчого органу, розширенням кількості норм, які регулюють відносини міжнародного співробітництва, а також збільшенням кількості суб'єктів міжнародного публічного права. Це стало рушійною силою, адже надалі були створені дослідницькі групи, що займалися вивченням, проведенням аналізу та моніторингу фрагментації. Зокрема, у 2003 році відбувалася робота щодо питання «Функції та сфера застосування норми *Lex specialis* та автономні режими», яка успішно продовжилася у 2004.

Серед факторів, що обумовлюють процес фрагментації міжнародного права, на мою думку, доцільно виділити наступні:

- глобалізація та її суперечливі тенденції;
- формування загальних цінностей на міжнародній арені та їх ієрархія;
- збільшення кількості міжнародних судових інституцій;
- економічний регіоналізм.

Окрім вищеперахованих факторів, існує ще один – це, власне, сама структура міжнародного права, оскільки в ній відсутня традиційна для національного права ієрархія норм. Усе це призводить до того, що міжнародне право втрачає основні властивості, як-от системність, єдність, впорядкованість, комплексність, універсальність.

На моє переконання, фрагментацію міжнародного права не можна розглядати однобічно, наполягаючи на тому, що це проблема. Безперечно, цей феномен зумовлює значний «інтеграційний тиск». Саме цими словами

Т. Броуд описав потребу учасників міжнародних відносин до інтеграції, що супроводжується небажанням поступатися своїм суверенітетом на користь наддержавних інституцій. Наведу приклад із вищезазначеною категорією глобалізації як одного із чинників фрагментації. Вона породжує істотну небезпеку як на національному, так і на міжнародному рівнях, якщо не дотримуватися оптимального балансу в процесі правового регулювання. З іншого ж боку, методи інтеграції створюють базис для вирішення нагальних проблем за допомогою об'єднання зусиль та спільних дій.

На мою думку, доцільно буде також зазначити і про фрагментацію доктрини міжнародного права. «Ерозія загального міжнародного права» не повинна призводити до порушення єдності юриспруденції та зниження теоретичного рівня. А. Роділес зазначав, що розгляд питання фрагментації міжнародного права передбачає забезпечення відповідності фундаментальних догм глобальним змінам.

Таким чином, фрагментацію доречно розглядати не як конфлікт правових норм, а як конфлікт правозастосування. Фактор наявності різноманітних міжнародних інституцій грає визначальну роль. З метою уникнення можливих негативних наслідків необхідно створити централізовані інститути, які об'єктивно могли б забезпечити однорідність, універсальність та відповідність правових норм. Крім того, передбачити можливість паралельного упорядкування одного й того ж питання на універсальному та регіональному рівнях.

Література:

1. Фрагментация международного права: трудности обусловленные диверсификацией и расширением сферы охвата международного права [Електронний ресурс] / Организация Объединённых Наций // Доклад Комиссии международного права: пятьдесят пятая сессия (5 мая – 6 июня и 7 июля – 8 августа 2003 года). – Нью-Йорк, 2003.
2. Hafner G. Pros and cons ensuing from fragmentation of international law.
3. Международное право. Общая часть : учеб. для студентов юрид. фак. и вузов / И.И. Лукашук; Изд. 3'е, перераб. и доп. — М. : Волтерс Клувер, 2005.
4. Lithley C. An institutional hierarchy to combat the fragmentation of international law: has the ILC missed an opportunity? // Journal of International Law and Politics. 2007. Vol. 40. P. 261-262.
5. Гнатовський М. М., Поєдинок О. Р. Фрагментація міжнародного права: проблема та можливі шляхи її вирішення // Актуальні проблеми політики. Збірник наукових праць. Одеса, 2008. - Вип. 34. С. 314-323.
6. Rodiles A. La fragmentación del derecho internacional. ¿Riesgos u oportunidades para México? / A. Rodiles // Anuario Mexicano de Derecho Internacional. – 2009.

**Цивільне та сімейне право. Цивільне процесуальне
право. Комерційне право. Житлове право. Зобов'язальне
право. Міжнародне приватне право. Трудове право та
право соціального забезпечення**

*Глевацький Владислав Васильович
студент III курсу, Таращанського
державного технічного та
економіко-правового коледжу*

*Науковий керівник: Бахмат Світлана
Вікторівна, викладач юридичних
дисциплін вищої категорії,
Таращанський державний технічний
та економіко-правовий коледж*

**ВПЛИВ МІЖНАРОДНОГО ТРУДОВОГО ПРАВА НА СУЧАСНЕ
ТРУДОВЕ ПРАВО**

Минуло 50 років від тієї знаменної для всього світу події, коли 10 грудня 1948 року генеральна асамблея ООН на своїй третій сесії, що відбулася в Парижі, прийняла і проголосила Загальну декларацію прав людини як завдання, до виконання якого повинні прагнути всі народи і всі держави. Загальна декларація прав людини, незважаючи на різні оцінки, відіграла важливу роль у розвитку національного законодавства щодо прав та свобод людини і громадянина багатьох країн. Конституції ряду з них містили посилення на цей документ або втілювали окремі його положення без посилання на нього.

Декларація мала вплив на формування правової політики щодо забезпечення прав та свобод людини. Її положення містяться в багатьох міжнародних договорах і документах. Так, 1950 р. в Європі прийнято Конвенцію про захист прав і основних свобод людини. 16 грудня 1966 року Генеральна Асамблея ООН прийняла два важливих документи щодо прав людини: міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права та Міжнародний пакт про громадянські і політичні права. Зазначені документи є обов'язковими для всіх держав, що їх ратифікували, в тому числі й для України, а отже, вона повинна їх дотримуватись. Визначені в цих документах основоположні права та свободи людини спрямовані на створення і забезпечення умов для нормальної життєдіяльності особи. Україна не тільки визнала ці документи, а й закріпила головні їх новели в

Конституції держави. В ній значно розширено права та свободи людини і громадянина, встановлено гарантії їх реалізації. Встановлення прав і свобод людини і громадянина навіть у нормативно – правовому акті найвищою юридичної сили не є показником їх реальності. Відомо, що і в конституціях держав з тоталітарним режимом правління було проголошено широкі права і свободи, однак вони були лише продекларовані і не можна було сповна користуватися ними в житті. Отже, велике значення має реальне забезпечення прав і свобод людини і громадянина, що однією з найважливіших ознак демократичної, правової держави. Для гарантування можливості користування всіма правами та свободами людини і громадянина держава повинна забезпечити реалізацію конституційних прав і свобод, створити відповідний механізм і певні гарантії.

Норми міжнародного трудового права за своїм змістом є загальними, оскільки встановлюють стандарти, загальні правила, основні принципи щодо трудових прав працівників та необхідну поведінку суб'єктів міжнародного права в нормотворчій та правореалізуючій діяльності. У своїй сукупності вони утворили єдину систему права, об'єднану спільним предметом правового регулювання. Основною метою міжнародно-правового регулювання праці є поступове поліпшення умов праці та життя найманих працівників, членів їх сімей, розширення та гарантування їх трудових прав. Для досягнення цієї мети Статутом МОП передбачено використання таких засобів: регулювання робочого часу; регулювання ринку праці; запобігання безробіттю; забезпечення відповідного умовам життя рівня заробітної плати; захист працівників від професійних захворювань та нещасних випадків на виробництві; охорона праці жінок і молоді; забезпечення працівників похилого віку та інвалідів; захист працівників – мігрантів; визнання принципу рівної заробітної плати за однакову працю; професійно – технічне навчання.

Література:

1. П. Д. Пилипенко. Трудове право України: - К. Ін Юре.2010
2. М. І. Іншин. Трудове право України: - Х.: Юрінком Інтер.2019

*Дмитренко Артем Миколайович
студент IV курсу, Таращанського
державного технічного та
економіко-правового коледжу*

*Науковий керівник: Голобородько
Наталія Володимирівна, викладач
юридичних дисциплін I категорії,
Таращанський державний технічний
та економіко-правовий коледж*

ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЦИВІЛЬНИХ ВІДНОСИН У ПРОФЕСІЙНОМУ ФУТБОЛІ

Ускладнення суспільних відносин у сфері спорту, обумовлене появою пов'язаних із спортивними цивільних, трудових, адміністративних відносин, а також кількісне збільшення їх учасників спричинили необхідність детального правового регулювання спортивної діяльності. Наявність у нашій країні історичного досвіду побудови ефективної системи нормативного регулювання управління та підготовки спортсменів у спорті вищих досягнень корелюється з фактичною відсутністю такого досвіду у сфері професійного спорту. Внаслідок цього з'явилась об'єктивна потреба у визначенні теоретичних засад правового регулювання відносин у професійному спорті з урахуванням законодавчого досвіду зарубіжних країн.

Метою наукової роботи є комплексне дослідження теоретичних і практичних проблем цивільно-правового регулювання договірних відносин у сфері професійного спорту на прикладі професійного футболу на підставі системного узагальнення чинного національного законодавства, юридичної практики та зарубіжного законодавчого досвіду.

Професійний спорт як об'єкт правового регулювання являє собою складний комплекс відносин, основою якого є відносини, що складаються у зв'язку з підготовкою, організацією та проведенням спортивних змагань. Суб'єктами таких відносин є футболісти спортсмени, тренери, спортивні судді, організатори спортивних та тренувальних заходів тощо. Особливості правового статусу вказаних суб'єктів визначаються тим, що регулювання їх діяльності має співвідноситися з нормами цивільного та спеціального спортивного законодавства, враховувати потреби практики організації спортивних заходів та їх матеріального забезпечення. Аналіз законодавства у сфері професійних спортивних відносин дозволяє дійти висновку, що регулювання цивільних відносин у цій сфері здійснюється, головним чином, за допомогою правових звичаїв та договорів. Важливе місце належить актам міжнародних спортивних організацій та локальним нормативним актам, які приймаються професійними спортивними

організаціями. Єдиним спеціальним законодавчим актом, який регулює відносини у професійному спорті зокрема і питання що стосуються футболу, є закон України «Про фізичну культуру і спорт» від 24 грудня 1993 року (в редакції Закону України від 17 листопада 2009 року), норми якого не завжди гармонують із сучасним цивільним законодавством. Крім того, значна частина відносин у сфері професійного спорту залишається поза межами спеціального законодавчого регулювання. Укладення, зміна, розірвання договорів про професійну спортивну діяльність, перехід спортсмена-професіонала з однієї спортивної організації до іншої, застосування дискваліфікації як обмежувальної правової санкції, вирішення спорів між суб'єктами професійного спорту, здійснення контролю за дотриманням антидопінгових правил – це лише примірний перелік актуальних питань у сфері професійного спорту, які виникають у правозастосовній практиці та потребують регулювання на законодавчому рівні.

Література:

1. Прокопец М.А. Ярмарка футболу: книга про футбольних агентів 2009. – Львів, 2010
2. Суха Ю. С. Особливості посередницьких відносин в сфері професійного спорту 2009р.

*Калитовська Софія Олегівна
студентка 4 курсу юридичного
факультету, Львівського
національного університету імені
Івана Франка*

*Науковий керівник: Квіт Наталія
Михайлівна, кандидат юридичних
наук, доцент кафедри цивільного
права і процесу Львівського
національного університету ім.
Івана Франка*

КОМПЕНСАЦІЯ І ВІДШКОДУВАННЯ ЗБИТКІВ ІНОЗЕМНИМ ІНВЕСТОРАМ ЯК ДЕРЖАВНА ГАРАНТІЯ ЗАХИСТУ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ

Відповідно до п.2 ст. 1 Закону України «Про режим іноземного інвестування» [1] іноземними інвестиціями визнаються цінності, що вкладаються іноземними інвесторами в об'єкти інвестиційної діяльності відповідно до законодавства України з метою отримання прибутку або досягнення соціального ефекту. Інвестиційна діяльність пов'язана з

певними ризиками, які несе її суб'єкт, саме тому важливим аспектом правового регулювання інвестиційної діяльності є закріплення державних гарантій захисту іноземних інвестицій.

Питанням, що пов'язані з державними гарантіями захисту прав інвесторів, приділяли увагу у своїх роботах такі науковці та практики, як В. Коссака, Г. Грищенко, О. Семерак, О. Зельдіна, О. Охотніков, В. Поєдинок, О. Поляк та ін. Проте на сьогодні не вирішено низку проблем як теоретичного, так і практичного характеру, які пов'язані з державними гарантіями захисту прав інвесторів.

Закон України «Про інвестиційну діяльність» [2] визначає державні гарантії захисту інвестицій як систему правових норм, які спрямовані на захист інвестицій та не стосуються питань фінансово-господарської діяльності учасників інвестиційної діяльності та сплати ними податків, зборів (обов'язкових платежів). Перелік таких гарантій для іноземних інвесторів наведений у ст. 397 Господарського кодексу України [3], а також у розділі 2 Закону «Про режим іноземного інвестування», зокрема, законодавець наділяє іноземних інвесторів правом на відшкодування збитків, включаючи упущену вигоду і моральну шкоду, завданих їм внаслідок дій, бездіяльності або неналежного виконання державними органами України чи їх посадовими особами передбачених законодавством обов'язків щодо іноземного інвестора або підприємства з іноземними інвестиціями, відповідно до законодавства України.

Така компенсація повинна бути швидкою, адекватною та ефективною. Сума компенсації повинна виплачуватись у валюті, в якій були здійснені інвестиції, чи в будь-якій іншій прийнятній для іноземного інвестора валюті відповідно до законодавства України.

Проте під час практичної реалізації даної гарантії виникають певні труднощі, зокрема, щодо строків виплати компенсації. На думку багатьох вчених, у законодавстві про іноземні інвестиції доцільно передбачити конкретні строки виплати компенсації, оскільки це б посилює дію вказаної гарантії [4].

Окрім цього видається необґрунтованим ототожнення понять «компенсація» та «відшкодування збитків». Останні за своєю правовою природою є деліктними зобов'язаннями, а тому для відшкодування збитків важливо встановити факт протиправної поведінки, завдану нею шкоду та причиновий зв'язок між протиправною поведінкою та заподіяною шкодою.

Компенсація повинна стосуватися випадків реквізиції іноземних інвестицій, вона здійснюється у випадках передбачених законом, у той час як для відшкодування збитків необхідний факт протиправної поведінки. Як зазначають автори підручника «Правове регулювання іноземних інвестицій та надання міжнародної технічної допомоги в Україні» Коссака

В.М. та Михайлів М. О. за розміром відшкодованих втрат ці категорії можуть збігатися, за правовим змістом їх не можна ототожнювати. Звідси — до державно-правових гарантій необхідно відносити право іноземних інвесторів на компенсацію втрат у разі реквізиції здійснених інвестицій у розмірі їх вартості, а також упущену вигоду.

Збитки, включаючи втрачену вигоду, заподіяну іноземним інвесторам у результаті дій, бездіяльності або неналежного виконання державними органами України чи їх посадовими особами передбачених законодавством обов'язків щодо іноземного інвестора, повинні відшкодовуватися, виходячи із загальних засад цивільно-правової відповідальності, які визначені Главою 82 Цивільного кодексу України [5].

Отож, закріплена Господарським кодексом та Законом України «Про режим іноземного інвестування» гарантія щодо права іноземних інвесторів на компенсацію та відшкодування завданих їм збитків потребує більш детального законодавчого врегулювання, зокрема, доцільно встановити строки виплати такої компенсації та виключити положення про відшкодування збитків, оскільки останні регулюються цивільним законодавством.

Література:

1. Про режим іноземного інвестування. Закон України від 19.03.1996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Про інвестиційну діяльність. Закон України від 18.09.1991. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text>
3. Господарський кодекс України від 16.01.2003. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
4. Коссак В.М., Михайлів М.О. Правове регулювання іноземних інвестицій та надання міжнародної технічної допомоги в Україні: Підручник.-К.: Ін Юре, 2008. – С. 119.
5. Цивільний кодекс України від 16.01.2003. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

*Ковалевська Анастасія Геннадіївна
студент IV курсу, Таращанського
державного технічного та
економіко-правового коледжу*

*Науковий керівник: Голобородько
Наталія Володимирівна, викладач
юридичних дисциплін I категорії,
Таращанський державний технічний
та економіко-правовий коледж*

ОСОБЛИВОСТІ СУБ'ЄКТНОГО СКЛАДУ ЗА ДОГОВОРОМ ПОБУТОВОГО ПІДРЯДУ

Коли швидкими темпами розвиваються ринкові умови, розширюється приватний сектор, постала необхідність чіткого законодавчого врегулювання договору побутового підряду, адже більшість компаній виступають підрядчиками в тих чи інших відносинах. Договір побутового підряду, регламентований цивільним кодексом України, є традиційним цивільно-правовим договором, регулювання якого за останній час не зазнало істотних змін. Ґрунтовні наукові розробки ще з радянських часів проводилися такими вченими, як Н. Барінов, М. Брагшський, Л. Бричева, Б. Ібратов, О. Кабалкін, Н. Нестерова, М. Синицька, М. Сулейманов, В. Тархов, Я. Фархтдінов. У сучасній науковій літературі цьому питанню приділяється лише деяка виняткова увага в роботах таких вчених, як С. Андрієнко, К. Василенко, А. Герасименко, С. Сенік. Об'єкт дослідження: об'єктом є договір побутового підряду, тобто угода між суб'єктами діяльності, про надання певних побутових послуг. Згідно зі ст. 865 ЦК до відносин за договором побутового підряду, не врегульованих ЦК, застосовується законодавство про захист прав споживачів, а також інші акти цивільного законодавства. Договір побутового підряду належить до двосторонніх зобов'язуючих, консенсуальних і оплатних договорів. Договір побутового підряду вважається укладеним у належній формі, якщо підрядник видав замовникові квитанцію або інший документ, що підтверджує укладення договору. Відсутність у замовника цього документа не позбавляє його права залучати свідків для підтвердження факту укладення договору або його умов. Закон України «Про захист прав споживачів» виділяє суб'єктів підприємницької діяльності називаючи їх як «споживач», «виконавець», «виробник», «продавець». Сукупність зазначених осіб утворює суб'єктний склад правовідносин за участю споживачів. Так, споживач – фізична особа, яка придбаває, замовляє, використовує або має намір придбати чи

замовити продукцію для особистих потреб, безпосередньо не пов'язаних з підприємницькою діяльністю або виконанням обов'язків найманого працівника.

Наступною особою в суб'єктному складі законодавець називає виконавця, якому притаманні такі ознаки:

1) виконавець виконує роботу або надає послуги споживачам;

2) робота та послуги виконуються або надаються виконавцем за договором. Завершує суб'єктний склад законодавства про захист прав споживачів – продавець – суб'єкт господарювання, який згідно з договором реалізує споживачеві товари або пропонує їх до реалізації.

Підсумовуючи все вищенаведене, доходимо висновку, що споживачами у договорі побутового підряду можуть бути як фізичні особи, в тому числі й фізичні особи-підприємці, так і юридичні особи, адже відповідно до ст. 91 ЦК України юридична особа може мати такі самі цивільні права і обов'язки, як і фізична особа, крім тих, які за своєю природою можуть належати лише людині.

Література:

1. Цивільне право України: Підручник: У 2 книгах / О.В. Дзера (кер. авт. кол.), Д.В. Боброва, А.С. Довгерт та ін.; За ред. О.В. Дзери, Н.С. Кузнєцової. – 2-е вид., допов. і перероб. – К.: Юрінком Інтер, 2004.
2. Шевченко Я.М. Цивільне право України: Академічний курс. – К., 2013 р.

***Кротенко Віталій Васильович**
студент III курсу, Таращанського
державного технічного та
економіко-правового коледжу*

***Науковий керівник: Бахмат Світлана
Вікторівна, викладач юридичних
дисциплін вищої категорії,
Таращанський державний технічний
та економіко-правовий коледж***

ЗАЙНЯТІСТЬ НАСЕЛЕННЯ – ОДНА ІЗ ГЛОБАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ СЬОГОДЕННЯ

Одним із найбільш актуальних питань розвитку державотворення в Україні була й залишається проблема трансформації відносин держави та суспільства в напрямі формування їх нового типу на засадах гуманізму,

партнерства, взаємодії, забезпечення зайнятості населення. Зазначене питання набуло особливого значення в умовах економічної кризи та політичної нестабільності в Україні, які призвели до збільшення рівня безробіття серед різних категорій населення і, як наслідок, до зміни їх світоглядних уявлень, соціальної дезорієнтації, критичного зростання недовіри до владних інституцій, особливо в молодіжному середовищі.

Праця людини, її результати завжди цінувалися суспільством, визначали в ньому становище людини. Зокрема статтею 43 Конституції України визначено, що кожен громадянин України має право на працю. Це означає наявність можливості для кожного заробляти собі на життя працею, яку він вільно обирає або на яку вільно погоджується, можливості вільно обирати вид діяльності, професію, місце роботи відповідно до своїх здібностей і бажань. «Держава створює умови для повного здійснення громадянами права на працю, гарантує рівні можливості у виборі професії та роду трудової діяльності, реалізовує програми професійно-технічного навчання, підготовки і перепідготовки кадрів відповідно до суспільних потреб». Це положення Конституції в загальних рисах визначає державну політику в сфері забезпечення зайнятості і гарантій реалізації права громадян на працю. Правові, економічні та організаційні основи зайнятості населення України визначає Закон України «Про зайнятість населення» від 5 липня 2012 року, інші законодавчі акти, прийняті відповідно до цього закону, а також глава III-A Кодексу законів про працю «Забезпечення зайнятості вивільнюваних працівників». Високий рівень безробіття в країні, простої не з вини працівників, довготривалі відпустки без збереження заробітної плати, що фактично надаються за ініціативою роботодавців, затримки з виплатою заробітної плати та інші негативні обставини, які навіть незважаючи на задеклароване у Конституції право громадян України на працю та інші пов'язані з ним права, значною мірою посилюють напругу у сфері суспільної організації праці. І власне, трудове право як одна з небагатьох галузей вітчизняного права здатне безпосередньо впливати на характер суспільно-трудових відносин, але і забезпечити належні гарантії соціального захисту найманим працівникам. На сучасному етапі розвитку економіки України актуальність створення нових робочих місць є очевидною, оскільки це обумовлено складними процесами розбудови держави, як незалежної, створення умов для створення нових робочих місць та підвищення рівня життя населення. Враховуючи те, що зайнятість визначає соціально-економічний розвиток країни, в сучасних умовах зайнятість населення набуває особливої значущості, а збільшення нових робочих місць є одним із стратегічних заходів на шляху до зниження безробіття. Поряд з цим, вагоме значення має і працевлаштування, як система організаційно-правових заходів щодо сприяння в пошуку

підходящої роботи, яка відповідала б освітньому, професійному та кваліфікаційному рівням особи. Особливо актуальними стали ці питання в сучасний період.

Література:

1. Про зайнятість населення. Закон України від 5 липня 2012 року № 5067 – VI (в редакції від 18.04.2020)
2. П. Д. Пилипенко. Трудове право України: - К. Ін Юре.2010

*Писаренко Марина Олександрівна
аспірант кафедри цивільного права
Національного університету
«Одеська юридична академія»*

ДО ПИТАННЯ ПРО ДІЄВІСТЬ ЗАКОНОДАВЧОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПИТАНЬ ВИКОРИСТАННЯ Й УПРАВЛІННЯ КОМУНАЛЬНОЮ ВЛАСНІСТЮ

Органи місцевого самоврядування є активними суб'єктами господарювання, а ведення господарської діяльності місцевим самоврядуванням має відповідати місцевим потребам та бути спрямованим на розвиток територіальних громад, гарантування ефективності функціонування комунальної інфраструктури.

Комунальну власність можна вважати найістотнішим ресурсом української громади, які ми, як громадяни маємо право використовувати для розвитку місцевого самоврядування. Право комунальної власності – це самостійна, колективна форма власності, якою наділяється територіальна громада (жителі міст, сіл, селищ) для забезпечення соціально – економічних потреб населення та складає матеріальну і фінансову основу місцевого самоврядування.

Значущість комунальної власності підсилюється й тим, що даний вид публічної власності має велике соціальне призначення та мету задовольнити публічний інтерес. На відміну від державної власності, комунальна власність за своєю сутністю є матеріальною основою місцевого самоврядування, без якої функціонування муніципальної влади є неможливим.

Законодавче регулювання питань права комунальної власності бере свій початок від прийняття Закону «Про місцеві Ради народних депутатів та місцеве і регіональне самоврядування», де вперше згадується поняття «комунальна власність». Також з'являються й інші нормативно-правові акти, які регулюють дані питання, наприклад: постанова КМУ від

05.11.1991 р., Закон України «Про оренду державного та комунального майна», який закріпив організаційні і майнові відносини, пов'язані з передачею в оренду майна, що перебуває у комунальній власності. Комунальна власність як самостійна форма власності в Україні, закріплена Конституцією (ст. 41). Важливу роль в процесі і формування комунальної власності відіграв Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні», відповідно до прикінцевих та перехідних положень якого майно, яке до прийняття Конституції України у встановленому законодавством порядку передано державою до комунальної власності адміністративно-територіальних одиниць та набуте ними на інших законних підставах є комунальною власністю відповідних територіальних громад сіл, селищ, міст, управління яким здійснюють районні та обласні ради або уповноважені ними органи. Таким чином, все державне майно «комунальної власності», що було розподілене між адміністративно-територіальними одиницями в рамках згадуваної вище постанови Кабінету міністрів України від 05.11.1991 р. перейшло у комунальну власність і територіальні громади отримали повноцінне право володіти, користуватися та розпоряджатися цим майном на свій розсуд і в своїх інтересах.

Відповідно до Земельного кодексу України землі, які належать на праві власності територіальним громадам сіл, селищ, міст, є комунальною власністю (ст. 83).

Цивільним кодексом визначено, що у комунальній власності є майно, у тому числі грошові кошти, яке належить територіальній громаді. Управління майном, що є у комунальній власності, здійснюють безпосередньо територіальна громада та утворені нею органи місцевого самоврядування. Територіальні громади діють у цивільних відносинах на рівних правах з іншими учасниками цих відносин. Ці громади можуть створювати юридичні особи публічного права (комунальні підприємства, навчальні заклади тощо) у випадках та порядку, встановленому законодавством. Територіальні громади можуть також створювати юридичні особи приватного права (підприємницькі товариства тощо), брати участь в їх діяльності на загальних підставах, якщо інше не передбачено законодавством.

Отже, провідне місце в структурі матеріальної та фінансової основ місцевого самоврядування посідає комунальна власність. Разом з тим, існуюча система управління власністю, зокрема комунального сектора, вважається недостатньо ефективною, що спричинено її безсистемністю.

Одним з напрямків розвитку незалежної України є формування власної економічної політики, що стало можливим в тому числі внаслідок переходу до саморегульованої ринкової економіки та розбудови місцевого самоврядування, зокрема, це: перехід від монополії державної власності

до багатоманітності форм власності та видів господарювання; інвестиційна перебудова в напрямі децентралізації, зменшення питомої ваги державних інвестицій та розширення ринкових джерел капіталовкладень. Нині зазначені напрямки є достатньо актуальними, а тому потребують більш пильної уваги з боку теорії та практики застосування. Особливості виникають і в умовах активного переходу на цифрові технології та застосування їх у всіх сферах нашого життя.

Суб'єктами права комунальної власності є територіальні громади первинного рівня (тобто жителі сіл, селищ, міст), територіальні громади вторинного рівня (жителі районів, областей), а також органи місцевого самоврядування, що здійснюють права комунальної власності від імені територіальної громади - представницькі та виконавчі органи місцевого самоврядування.

Об'єктами права комунальної власності є майно, у тому числі грошові кошти, яке належить територіальній громаді. Підставою для набуття права комунальної власності є передача майна територіальним громадам безоплатно державою, іншими суб'єктами права власності, а також майнових прав, створення, придбання майна органами місцевого самоврядування в законодавчо встановленому порядку. Перелік об'єктів права державної власності, які можуть бути передані у комунальну власність територіальних громад сіл, селищ, міст, районів у містах або у спільну власність територіальних громад сіл, селищ, міст, а також перелік об'єктів, які не можуть бути передані – чітко визначені діючим законодавством.

Відповідно до Закону України «Про місцеве самоврядування» територіальні громади та об'єднані територіальні громади мають право набувати у власність майно, тобто підстави набуття права комунальної власності визначають матеріальну основу територіальної громади – юридичної особи – власника.

Проведений аналіз нормативно-правових актів, які регулюють відносини власності територіальних громад, дає можливість зробити висновок про врахування європейського досвіду щодо управління комунальною власністю. Важливим тут є визначення поняття комунальної власності як самостійного виду власності, визнання територіальних громад власниками комунального майна тощо. Разом з тим, нині відсутня єдина правова система, що забезпечує регулювання питань використання й управління комунальною власністю, що свідчить про необхідність подальших теоретичних досліджень питань удосконалення управління об'єктами комунальної власності та підвищення ефективності використання комунального майна.

*Хільчук Марія Іванівна
студентка VI курсу, Інститут
управління і права Національного
юридичного університету імені
Ярослава Мудрого*

*Науковий керівник: Лехкар Оксана
Василівна, кандидат юридичних
наук, асистент кафедри Приватного
права Інституту управління і права
Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого*

ПІДСТАВИ ТА ОСОБЛИВОСТІ НАБУТТЯ КОРПОРАТИВНИХ ПРАВ

Переважна більшість юридичних осіб приватного права в Україні є підприємницькими товариствами корпоративного типу, які створені двома і більше особами (фізичними та/або юридичними) шляхом об'єднання свого майна чи певної діяльності. Управління такими підприємствами здійснюється їх засновниками (учасниками) на основі корпоративних прав. Виходячи з цього можна говорити про те, що набуття корпоративного права відбувається разом із набуттям частки у статутному капіталі товариства. Адже, відповідно до ст. 167 Господарського кодексу України (далі – ГК) корпоративне право – це право особи, частка якої визначається у статутному капіталі (майні) господарської організації, що включає правомочності на участь цієї особи в управлінні господарською організацією, отримання певної частки прибутку (дивідендів) даної організації та активів у разі ліквідації останньої відповідно до закону, а також інші правомочності, передбачені законом та статутними документами.

Відповідно до положень законодавства корпоративні права набуваються:

1) при створенні суб'єкта господарювання в результаті внесення вкладів (майнових, грошових, трудової чи іншої діяльності) учасниками, визначенні їх часток у статутному капіталі підприємницького товариства та здійсненні реєстраційних дій у відповідності до вимог чинного законодавства України;

2) в результаті набуття частки у статутному капіталі юридичної особи або цінних паперів, що засвідчують участь у ній: вступ до товариства (купівля акцій, внесення додаткового вкладу в порядку збільшення статутного капіталу), спадкування, відчуження учасником

своїєї частки третій особі (продаж, дарування), набуття частки за рішенням суду (переведення прав і обов'язків покупця частки на учасника, переважні права якого порушено, тощо).

Якщо набуття корпоративних прав при створенні товариства є питанням, що не викликає особливих дискусій, то у випадку набуття частки у статутному капіталі суб'єкта господарювання у похідні способи, існують певні особливості.

Вступ третіх осіб до підприємницького товариства часто обмежується існуванням у його учасників переважних прав на придбання акцій, внесення додаткових вкладів тощо. Такі обмеження здебільшого не є імперативними (визначеними законодавчо) і можуть закріплюватися установчими документами за згодою самих учасників. Наприклад, ст. 18 Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» від 06.02.2018 р. №2275-VIII (далі – Закон «Про ТОВ та ТДВ», Закон) наділяє учасників означених суб'єктів господарювання переважним правом на внесення додаткового вкладу до статутного фонду і визначає, що третя особа може внести вклад, а фактично вступити до товариства, тільки після закінчення строку на внесення додаткових вкладів учасниками, які мають на це переважне право, або в разі їх відмови від внесення такого вкладу, і лише якщо це передбачено рішенням загальних зборів учасників про залучення додаткових вкладів. Статутом або одностайним рішенням загальних зборів учасників етап внесення додаткових вкладів лише тими учасниками, які мають переважне право, може бути виключений. Схожий обсяг прав мають і учасники акціонерного товариства – відповідно до ст. 156 Цивільного кодексу України статут акціонерного товариства або закон може надавати акціонерам переважне право на придбання акцій, що додатково випускаються товариством в порядку збільшення статутного капіталу.

Установчими документами та законами можуть бути встановлені обмеження і щодо відчуження учасником товариства своєї частки. Серед яких: визначення переважного права особи на купівлю частки у статутному капіталі підприємства, учасником якого вона є; отримання згоди інших засновників товариства в разі відчуження частки одним із учасників; заборона продажу частки у статутному капіталі третім особам тощо. Наприклад, відчуження частки у статутному капіталі повного товариства можливе лише за згодою всіх його учасників [1, ст. 127], переважним правом на придбання частки наділені вкладники командитного товариства [1, ст. 137], передання паю учасником виробничого кооперативу третій особі можливе лише за згодою кооперативу, інші учасники мають переважне право купівлі цього паю [1, ст. 166].

Окремо хотілося б відзначити процес відчуження частки у статутному капіталі товариств з обмеженою та додатковою відповідальністю (далі – ТОВ та ТДВ), адже ці операції є досить популярними в силу того, що організаційно-правова форма ТОВ є найпоширенішою в Україні. Законодавець наділив учасників такого роду підприємств правом самостійно визначати порядок та обмеження щодо відчуження своїх часток у статутному капіталі [2, ст. ст. 20, 21]. Законодавчо встановлено, що учасники таких суб'єктів господарювання мають переважне право на купівлю частки в разі її продажу, і тільки у випадку відсутності намірів інших учасників скористатися означеним правом продавець може відчужити свою частку третій особі. Статутом може встановлюватися й інший порядок відчуження часток, в тому числі і відмова від реалізації переважного права учасниками ТОВ. І навпаки, статут може обмежити права учасників на відчуження своїх часток третім особам або містити вимогу щодо отримання згоди інших учасників на вчинення такого правочину.

В контексті досліджуваного питання про відчуження частки у ТОВ, варто звернути увагу і на момент переходу корпоративних прав від продавця до покупця. Особливої уваги це питання заслуговує у світлі прийняття Господарським судом Львівської області рішення у справі №914/2386/18 [3]. Суд, посилаючись на Постанову Пленуму ВГС України «Про деякі питання практики вирішення спорів, що виникають з корпоративних правовідносин» №4 від 25.02.2016 р., зазначив, що один з відповідачів статусу учасника ТОВ не набув. Таке рішення обґрунтовано п. 2.6 вищезазначеної Постанови, відповідно до якого набуття права власності на частку в статутному капіталі надає третій особі право на вступ до товариства, проте автоматичного набуття статусу учасника ТОВ у зв'язку з цим не відбувається, так як право участі у товаристві є особистим немайновим правом та набувається тільки з моменту вступу до ТОВ, що має бути підтверджено відповідним рішенням загальних зборів його учасників. Важливо, що оспорювана ситуація відбулася після набрання чинності Законом «Про ТОВ та ТДВ». Сам позов не стосувався відчуження часток і надалі не розглядається, але зазначена постанова є чинною, застосовується судами до сьогодні та, на нашу думку, суперечить положенням Закону. Відповідно до термінології учасником суб'єкта господарювання є особа, яка володіє її корпоративними правами. Проаналізувавши наведене у ст. 167 ГК визначення корпоративних прав та положення профільних законів, можна зробити висновок про те, що корпоративні права, пов'язані з відчужуваною часткою, переходять до покупця в момент набуття права власності на саму частку. Такий висновок ґрунтується на наступному: 1) корпоративні права – це права особи, частка якої визначається у статутному капіталі товариства. Відповідно до

положень Цивільного кодексу України права на відчужувану частку переходять до покупця з моменту укладення договору [1, ст. 363], його нотаріального посвідчення, якщо така вимога встановлена установчим документом [1, ст. 334], або з іншого моменту, встановленого договором, а для третіх осіб – з моменту внесення змін до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань [1, ст. 89], яке здійснюється на підставі Акту приймання-передачі частки [4, ст. 17].

Таким чином володіння особою часткою у статутному капіталі суб'єкта господарювання є єдиною умовою набуття корпоративних прав, законом не встановлено вимог щодо прийняття покупця частки до учасників ТОВ; 2) право на участь особи в управлінні товариством визначається тільки фактом наявності у неї частки у статутному капіталі ТОВ [2, ст. 29], інші умови законодавство не містить. З огляду на це вважаю, що у випадку відчуження частки у ТОВ чи ТДВ корпоративні права переходять до покупця разом із правом власності на частку. Поряд з цим статутом може визначатись порядок вступу до товариства та обмеження у вигляді наділення його учасників переважним правом купівлі частки, що продається, або надання згоди іншими учасниками на її відчуження. Про обов'язковість прийняття загальними зборами учасників рішення щодо вступу третіх осіб до товариства можна говорити тільки у випадку наявності в установчому документі зазначених обмежень.

Набуття корпоративних прав може відбуватись і в порядку спадкування чи правонаступництва частки у статутному капіталі, які мають свої суттєві риси. Наприклад, набуття паю у виробничому кооперативі не надає статус члена такого кооперативу спадкоємцю автоматично, він може бути прийнятий до кооперативу загальними зборами учасників або йому може бути відмовлено в прийнятті з виплатою вартості паю спадкодавця [1, ст. 166]. Натомість зовсім протилежною є ситуація зі спадкуванням частки у статутному капіталі ТОВ та ТДВ. Відповідно до ст. 23 Закону частка у статутному капіталі товариства переходить до спадкоємця чи правонаступника без згоди інших учасників.

Загалом можна зазначити, що набуття корпоративних прав відбувається разом із набуттям права власності на частку у статутному капіталі суб'єкта господарювання в порядку створення юридичної особи, вступу до учасників товариства, купівлі такої частки чи її спадкування або за рішенням суду.

Література:

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. №№ 40-44. Ст. 356. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.

2. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю: Закон України від 06.02.2018 р. №2275-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 13, ст. 69 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19/conv#top>.

3. Рішення Господарського суду Львівської області від 26.03.2019 р. по справі №914/2386/18 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/80986429>.

4. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань: Закон України від 15.05.2003 р. № 755-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 31-32, ст. 263 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15/ed20200716/conv#Text>.

**Кримінальне право. Кримінальне процесуальне право.
Криміналістика. Кримінологія. Кримінально-виконавче
право. Судоустрій. Правоохоронні органи, прокуратура
та адвокатура**

*Миргород Віолетта Олегівна
студентка Національного
юридичного університету імені
Ярослава Мудрого*

*Володіна Оксана Олександрівна
кандидат юридичних наук, доцент
кафедри кримінального права №2
Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого*

**НЕЗАКОННЕ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ АБО ВИКРАДЕННЯ
ЛЮДИНИ: СКЛАД КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ,
КВАЛІФІКУЮЧІ ОЗНАКИ**

У сучасних умовах проблема дотримання прав і свобод особи, забезпечення гарантій їх здійснення набуває великого значення. У Загальній декларації прав людини, затвердженій Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй 10 грудня 1948 р., зазначається, що під час здійснення своїх прав і свобод кожна людина повинна зазнавати тільки тих обмежень, встановлених законодавством, виключно з метою забезпечення належного визнання й поважання прав та свобод інших осіб і задоволення справедливих вимог моралі, громадського порядку й загального добробуту в демократичному суспільстві. Конституція України, в свою чергу, закріпила доволі широкий перелік невідчужуваних прав і свобод людини і громадянина, до яких, належать: право кожної особи на повагу до її гідності, а також право на свободу та особисту недоторканність. Дані права та свободи охороняються нормами Кримінального Кодексу України (далі - КК України), що встановлюють, зокрема, відповідальність за незаконне позбавлення волі або викрадення людини.

Проблемні аспекти незаконного позбавлення волі або викрадення людини в різні часи були предметом дослідження вітчизняних вчених, таких як: Володіна О.О., Грובה В. П., Кузнецов В. В., Лизогуб Я. Г., Мельник М. І., Савченко А. В., Сташис В. В., Стеблинська О. С., Тацій В. Я., Хавронюк М. І. та інші.

Метою даної роботи є комплексне дослідження складу злочину передбаченого ст. 146 КК України, а саме незаконне позбавлення волі або викрадення людини, а також дослідження проблемних аспектів даного складу злочину.

Так, безпосереднім об'єктом цього злочину є суспільні відносини, що забезпечують особисту волю людини та її недоторканність. Потерпілим у даному випадку може бути будь-яка особа [1, с. 79].

З об'єктивної сторони злочин може бути вчинений у двох формах: 1) незаконне позбавлення волі людини; 2) викрадення людини [3].

Відповідно до Закону України «Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні» від 11.12.2003 р., кожному, хто знаходиться на території України на законних підставах гарантується право вільно та безперешкодно за своїм бажанням переміщатися по території України у будь-якому напрямку, у будь-який спосіб, у будь-який час, за винятком обмежень, які встановлюються законом [2]. Це означає, що незаконним є позбавлення волі, коли воно здійснено всупереч Конституції України, законом України та міжнародним актам, згода на які надана Верховною Радою України.

Обов'язковою ознакою складу злочину у його першій формі є місце, адже позбавлення волі полягає у триманні особи в місці, де вона взагалі не бажає перебувати або більше не бажає перебувати. Спосіб вчинення даного виду злочину може бути будь-яким: обман, зловживання довір'ям, психічне чи фізичне насильство тощо.

Злочин вважається закінченим з моменту заволодіння особою і фактичного початку обмеження її волі. Незаконне позбавлення волі є триваючим злочином. Тому дії по утриманню потерпілого у стані позбавлення волі, до яких винний приєднався після початку злочину і до його закінчення, є співвиконавством у цьому злочині [3].

Більш небезпечною формою є викрадення людини, що передбачає відкрите заволодіння нею, наприклад, у присутності третіх осіб, які завідомо для винного розуміють значення вчинюваних ним протиправних дій, або таємне захоплення потерпілого, переміщення його з того місця, де він знаходився, та подальше утримання потерпілої особи викрадачем або іншою особою.

Суб'єкт даного злочину загальний, а саме приватна особа, яка досягла 16 років. Але цього злочину не можуть бути особи, які відповідно до закону мають право тримати особу в місці, де вона не бажає перебувати, або поміщати її в місце, яке вона не має змоги вільно залишити, але тільки з мотивів піклування про фізичне і психічне здоров'я підопічного чи з інших суспільно корисних мотивів (батьки, усиновителі, опікуни і піклувальники стосовно осіб, які перебувають у них під опікою і

підклуванням, педагогічні та науково-педагогічні працівники стосовно піднаглядних дітей тощо) [4].

Суб'єктивна сторона даного злочину характеризується виною у формі прямого умислу, тобто особа усвідомлювала суспільно небезпечний характер свого діяння, передбачала його суспільно небезпечні наслідки і бажала їх настання.

Частина 2 ст. 146 КК України передбачає, що кваліфікуючими ознаками даного діяння є вчинення його щодо малолітнього або з корисливих мотивів, щодо двох чи більше осіб або за попередньою змовою групою осіб, або способом, небезпечним для життя чи здоров'я потерпілого, або таке, що супроводжувалося заподіянням йому фізичних страждань, або із застосуванням зброї, або здійснюване протягом тривалого часу.

Частина 3 ст. 146 КК України передбачає особливо обтяжуючі обставини злочину — вчинення його організованою групою або спричинення тяжких наслідків. Тяжкими наслідками можуть визначатися смерть потерпілого, його самогубство, спричинення йому тяжкого тілесного ушкодження або смерть близької для потерпілого особи внаслідок переживань з приводу його раптового зникнення тощо.

Отже, дослідивши особливості складу злочину, передбаченого ст. 146 КК України, а саме незаконне позбавлення волі або викрадення людини, можна дійти висновку про доцільність подальших розробок та підвищення стандартів правоохоронної діяльності задля покращання захисту особи від посягань на її волю, честь та гідність.

Література:

1. Кримінальне право України: Особлива частина : підручник / Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, В. І. Тютюгін та ін. ; за ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. – 4-те вид., переробл. і допов. – Х. : Право, 2010. – 608 с.
2. Закон України «Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні» від 11.12.2003 р.
3. Кримінальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. / за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Пшонки, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна. – 5-те вид., допов. – Х. : Право, 2013. Т. 2 : Особлива частина / Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, В. І. Тютюгін та ін. – 2013. – 1040 с.
4. Кримінальна відповідальність за викрадення людини: МОНОГРАФІЯ / О. О. Володіна. - Х. : СПД-ФО Чальцев О. В., 2005. - 221 с

*Шептовицька Анна Артурівна
студент (магістр), Національний
юридичний університет імені
Ярослава Мудрого*

*Науковий керівник: Лукашевич Сергій
Юрійович, доцент кафедри
кримінології та кримінально-
виконавчого права, Національний
юридичний університет імені
Ярослава Мудрого*

СОЦІАЛЬНІ УМОВИ, ЯК ДОМІНУЮЧИЙ ФАКТОР У ФОРМУВАННІ ОСОБИ ЗЛОЧИНЦЯ

Будь-яка осудна особа, що досягла віку кримінальної відповідальності та вчиняє протиправне діяння, що відноситься до певного розділу та кваліфікується за окремою статтею Кримінального Кодексу України, наділена певними вродженими або набутими протягом життя (або окремого його періоду) особливостями, прояв яких став причиною вчинення нею даного діяння. Тому, при розгляді конкретної фізичної особи, що вчинила злочин, її індивідуальних особливостей, досить важливим являється ідентифікація домінуючих рис, що стали причинами скоєння даного злочину. Дане питання має принципове значення для кримінології, оскільки від його вирішення залежать розробка окремих законодавчих та громадських заходів, направлених на запобігання даного виду правопорушень.

Загальнотеоретичні кримінологічні дослідження та практичні результати статистичних даних як національного, так і зарубіжного характеру доводять, що причини вчинення певного злочину конкретним суб'єктом обумовлено впливом як суспільного середовища, так і природних складових. Але, які з них являються першоджерелом?

Якщо брати до уваги природні якості людини, вони включають: вроджені або набуті протягом окремого періоду життя психічно-розумові відхилення - наявність окремого виду та рівня психічного розладу, який відображається на усвідомленні особою своїх дій та їх подальших наслідків. Або психологічні (ментальні) особливості - розлад емоційно-вольової сфери. Прикладами яких є: підвищена рефлексивність, імпульсивність, схильність до окремих видів агресії, постравматичні та інші розлади психічної діяльності, які є поштовхом до насильницької поведінки, наслідки якої можуть мати злочинний характер. Тому, наявність даних особливостей здебільшого спонукає особу до вчинення

«випадкових», незапланованих насильницьких злочинів (проти життя та здоров'я людини, проти громадського порядку).

Але, не дивлячись на силу біологічних властивостей, велику роль у формування антисуспільної, схильної до злочинності свідомості відіграють соціальні фактори, серед яких:

- 1) первинні та вторинні соціальні інститути: родина, соціальне оточення, обране людиною коло спілкування), під впливом яких формується свідомість особи – наявність певних соціальних цінностей, рівень освіти, правової обізнаності.
- 2) соціальні норми окремої категорії населення, до якої відноситься особа: формування суспільних взаємовідносин, ставлення до закону та ін.
- 3) економічне ситуація загальнодержавного характеру: рівень безробіття, соціальної допомоги, забезпечення заробітною платою населення. Або локального (в якій знаходиться конкретний індивід/ його соціальне оточення): наявність чи відсутність постійного місця роботи, навчання.

Тому що свідоме вчинення систематичних, «триваючих» (до яких відносяться корисливі злочини проти власності, корупційні та інші злочини), також пряма або опосередкована участь у злочинній діяльності - являються результатом дії виключно суспільної середи.

Підсумовуючи вище викладене, можна зробити висновок, що значну роль у формуванні злочинної антисуспільної свідомості відіграє зовнішній, соціальний клімат, під впливом якого відбувається формування особи.

Список використаних джерел:

1. Валуйська М.Ю. – Криміналізація особистості, як деструктивний соціокультурний процес// Вісник НЮУ Ярослава Мудрого «юридична академія України ім.Ярослава Мудрого» - Х.Право 2016 р. – с.257-260
2. Голіна В.В., Головкін Б.М., Валуйська М.Ю. Кримінологія – Х.Право 2014 р. – 440 с.
3. Гловкін Б.М., Навальна Я.Т. – ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЗЛОЧИНЦІВ 2012 р.
4. Корецький С., Петьков В.А. – Особистість злочнця як об'єкт психологічного дослідження/ Вісник Національного університету оборони України 2015 р.
5. Москаленко В.В. – Соціалізація особистості. Монографія / Національна академія педагогічних наук України. Інститут психології імені Костюка. Київ 2013 р.
6. Нікітін Ю.В., Нікітіна І.В. -РОЛЬ СОЦІАЛЬНОГО ТА БІОЛОГІЧНОГО У ПОВЕДІНЦІ ОСОБИ ЗЛОЧИНЦЯ: КРИМІНОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ / Юридична наука 2017 р.

7. Ткачова О.В. – Формування особистості агресивного злочинця: постановка проблеми / Національний юридичний журнал «Теорія і практика» 2017 р.
8. Шалгунова С.А. – Особа насильницького злочинця: монограф. Дніпропетровськ Ліра ЛТД, 2012 р. – 548 с.

Ключові слова: особистість злочинця, соціальні фактори, вчинення злочину

Анотація. У тезах розглянута проблема співвідношення соціального та біологічного в особі злочинця. Досліджена причина домінування зовнішнього впливу.

Ключевые слова: личность преступника, социальные факторы, совершение преступления.

Аннотация. В тезисах рассмотрена проблема соотношения социального биологического в лице преступника. Исследована причина доминирования внешнего влияния.

Keywords: personality of a criminal, social factors, perpetration.

Summary. The theses considers a problem of an interrelation between social and biological factors in a personality of a criminal. The reason of the outside dominance is investigated.

*Дрига Дмитро Андрійович
аспірант, Міжнародна академія
управління персоналом*

*Науковий керівник: Кислов Денис
Васильйович, професор, Міжнародна
академія управління персоналом*

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИЙ ПРОСТІР ВЗАЄМОДІЇ НАСЕЛЕННЯ І МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ВЛАДИ: ПРАВОВІ АСПЕКТИ

У сучасних реаліях комунікація відіграє важливу роль і здійснюється переважно за допомогою різних технологічних засобів, зокрема: Інтернет, телебачення, радіо та друковані видання. Інноваційні інформаційні технології дають змогу розширити комунікаційний простір за межі будь-якої спільноти або раніше відокремленої соціальної групи. На відміну від того часу, коли громадські групи розшукували методи ефективної комунікації між собою, на сьогоднішній день все частіше з'являються окремі соціальні групи, метою яких є скорочення обсягів інформації, котра отримується по каналам комунікації.

Сучасний комунікаційний простір в технічному аспекті складається з трьох елементів:

1. Інтернет, який охоплює всю планету.
2. Засоби взаємодії інформаційних систем, котрі забезпечують комунікацію в сучасному світі.
3. Апаратні та програмні комплекси, котрі забезпечують роботу масової комунікації, включаючи телебачення та радіомовлення.

Якщо приділити достатню увагу досвіду передових країн світу щодо діяльності засобів масової комунікації в публічному управлінні, то можна дійти висновку, що інформаційне законодавство створювалося на протязі довгого часу, а місце засобів масової комунікації в суспільстві безперервно трансформувалося з тим, щоб стати способом суспільного контролю належних спрямувань діяльності органів публічної влади. У передових європейських країнах управляти засобами масової комунікації органи публічної влади не можуть, проте вони мають змогу контролювати деякі процеси в засобах масової комунікації.

Марущак А. І. акцентує увагу на тому, що особливість інформаційного права як науки спричиняє потребу інтенсивних досліджень проблематики способів правового регулювання [1]. У зв'язку з цим на сьогоднішній день виняткової цінності набуває улагодження взаємного контактування між суспільством та владою, котре передвіщає формування системи оберненого зв'язку з населенням з метою одержання реакції суспільства на здійснену владою політику задля внесення до неї потрібних редагувань. Проте це твердження на сьогоднішній день граничить з детально викладеним матеріалом Красноступом Г. П., щодо труднощів втілення правового та технологічного характеру, тобто створення єдиної політики комунікації [2].

Не дивлячись на те, що законодавство України, котре забезпечує свободу діяльності засобів масової комунікації, вважається одним з найпрогресивніших у Східній Європі, нажалі на практиці ці законодавчі норми не виконуються в достатньому обсязі. На сьогоднішній день все частіше стаються випадки недотримання чинним законодавством прав засобів масової комунікації на доступ до публічної інформації, економічний, фінансовий та політичний тиск з боку влади.

Також важливою проблемою забезпечення надійної роботи системи засобів масової комунікації є неякісна фільтрація непотрібної, а іноді навіть шкідливої інформації, тобто спам. Проте, про це ніяким чином не сказано у Законі України «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах» [3].

Головні бази правового регулювання функціонування засобів масової комунікації відображається в положеннях Конституції України. В Конституції детально викладений матеріал про право кожного громадянина вільно знаходити, шукати, виробляти, передавати та поширювати інформацію за допомогою будь-якого способу передбаченого чинним законодавством. В той же час в Конституції України йдеться про заборону використання, збирання та зберігання будь-якої конфіденційної інформації про громадянина без його згоди, а також забороняється втручатися в його сімейне та особисте життя [4, с 4-5].

До зобов'язань органів публічної влади по відношенню до засобів масової комунікації відносяться:

- Забезпечення вільного доступу до інформації;
- Надання повного обсягу інформації щодо власної діяльності;
- Невчинення тиску на представників засобів масової комунікації.

Зі свого боку окремі частини засобів масової інформації мають змогу:

- Здійснювати власні дослідження та аналіз функціонування органів публічного управління;
- Оцінювати діяльність органів публічного управління та коментувати її;
- З'ясовувати різні елементи функціонування органів публічного управління [5, с 59].

Отже, ситуація котра утворилася в нормативно-правових межах функціонування засобів масової комунікації є дуже нестабільною. Не дивлячись на те, що за декілька останніх років була напрацьована масштабна правова база, донині проявляється недосконалість нормативно-правових актів, котрі в свою чергу повинні допомагати розвиненню економічної незалежності засобам масової комунікації.

Список використаних джерел:

1. Марущак А. І. Пріоритети розвитку інформаційного права України / А. І. Марущак // Інформація і право. – 2011.[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ippi.org.ua/marushchak-ai-prioriteti-rozvitku-informatsiinogo-prava-ukraini>
2. Красноступ Г. М. Основні напрями правового забезпечення державної інформаційної політики – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://minjust.gov.ua/m/str_30768
3. Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах: Закон України від 04.07.2020 № 80/94-ВР // Відомості Верховної Ради України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80/94-%D0%B2%D1%80#Text>
4. Конституція України: Закон України прийнятий на п'ятій сесії Верховної Ради України від 28 черв. 1996 р. № 254/96 // ВВР України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
5. Дубов Д. В. Засоби масової інформації як якісно нові суб'єкти політичних комунікацій /Д.В. Дубов// Політичний менеджмент. – 2007.– [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/8946>

*Коссе Дмитро Дмитрович
кандидат юридичних наук (Ph D),
доцент Київського національного
економічного університету імені
Вадима Гетьмана, м. Київ*

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ ТА ЗАСТОСУВАННЯ ЄДИНОГО СТАНДАРТУ АВТОМАТИЧНОГО ОБМІНУ ПОДАТКОВОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

УДК 336.227

Глобалізація світу передбачає збільшення простоти не тільки міжнародних подорожей фізичних осіб, а й зміну можливостей щодо безпосереднього місця роботи (робота з дому), отримання доходу з іншої юрисдикції при виконанні робіт за принципом «фрілансера», придбання рухомого та нерухомого майна в різних юрисдикціях, переміщення валютних цінностей та капіталів із однієї країни в іншу як готівки, так і безготівкових платежів, отримання різних пасивних доходів від наявності цінних паперів іноземних емітентів (як держаних, так і корпоративних), страхування різних подій, життя, отримання доходів від роялті, іншої інвестиційної та підприємницької діяльності тощо, що не заборонена чинним українським та міжнародним законодавством.

Дуже важливими постають питання щодо визначення місця сплати податків (податкове резиденство фізичної особи), адміністрування доходів фізичних осіб, можливості контролюючих органів щодо контролю сплати цих податків та отримання податкової інформації, розрахунок та сплата цих податків враховуючі угоди про усунення подвійного оподаткування. В цьому випадку виникають комплексні питання щодо юридичної конструкції здійснення таких видів діяльності, прозорості податкової інформації, визначення місця та розмірів податків.

Єдиний стандарт автоматичного обміну податковою інформацією (Automatic Exchange of Information – AEOI) розроблений ще у 2013 році Організацією економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) у вигляді Багатосторонню конвенцію про співпрацю між компетентними органами з питань автоматичного обміну інформацією за стандартом CRS (Common Reporting Standard – Єдиний стандарт з обміну податковою інформацією) [1]. Перший автоматичний обмін даними згідно з цим стандартом між компетентними контролюючими органами держав що прийняли Конвенцію стався у вересні 2017 року (за фінансовими показниками 2016 року). І далі цей процес здійснюється щорічно.

Слід розуміти, що CRS стандарт не є імперативними та не є нормою права. Цей стандарт є показником для відповідних держав, які вирішили його впровадити до свого чинного законодавства. Способи впровадження можуть бути різними в залежності від побудови системи оподаткування, контролю та адміністрування податків, фінансової та банківської системи в державі. Для того щоб він став обов'язковим, кожна країна повинна в свій спосіб зробити імплементацію цього стандарту до свого законодавства. На сьогодні вже понад 100 країн світу взяли на себе зобов'язання виконувати вимоги CRS та застосовують його в роботі.

Слід розуміти, що стандарт передбачає, як процедурні питання, так і безпосередньо інформацію яку отримують та передають учасники стосовно збору податкової інформації, інформації щодо руху коштів по рахунках платників податків, ідентифікування бенефіціарів рахунків тощо. Так, по-перше, банки, страхові компанії, інвестиційні фонди та інші фінансові установи повинні ідентифікувати податкову резидентність своїх клієнтів. У разі виявлення того факту, що клієнт є податковим резидентом іншої країни-учасниці автоматичного обміну інформацією, на фінансову установу покладається обов'язок повідомити через компетентні органи своєї країни компетентні контролюючі органи країни свого клієнта певну фінансову інформацію, що підлягає розкриттю.

Варто зазначити, яку саме інформацію про рахунки своїх клієнтів (фізичних осіб) за відповідний звітний рік збирають фінансові установи. Це ім'я, адреса проживання, дата і місце народження, ідентифікаційний податковий номер власника рахунку, номери рахунків, всі види отриманих доходів від активної комерційної діяльності, дохід від пасивних інвестиційних операцій, залишки на рахунках на кінець відповідного звітного року.

Більшість країн учасників Європейського Союзу приєдналася до цього стандарту та виконують його з обох боків і надають інформацію і збирають податкову інформацію. Українське законодавство щодо автоматичного обміну податковою інформацією за стандартом CRS на шляху впровадження. Не виконані вимоги (на момент обговорення):

1. щодо форми та порядку надання звітності, переліку фінансових установ, які повинні здійснювати такий обмін, не затверджені правила ідентифікації підзвітних рахунків у таких установах

2. щодо визначення країн-партнерів та не підписано міжвідомчу угоди про автоматичний обмін інформацією про фінансові рахунки, депонування повідомлень та застережень у Секретаріат ОЕСР.

3. щодо юридичного забезпечення виконання дотримання вимог щодо конфіденційності й захисту персональних даних фізичних осіб, в тому числі не здійснено обов'язкове проходження Україною (в першу

чергу державною податковою службою) необхідних перевірок Глобального форуму ОЕСР.

4. щодо автоматизації технічних процесів збору та обміну податковою інформацією.

В цьому контексті, слід зазначити, що в 2020 році в Україні було введено в дію договір про FATCA, який Україна і США уклали ще в лютому 2017 року. FATCA (Foreign Account Tax Compliance Act) – це закон США про податкову звітність по закордонних рахунках, який було прийнято для боротьби з ухиленням від сплати податків резидентами США. Тепер українські банки повинні ідентифікувати рахунки, контрольовані американськими платниками податків (фізичними і юридичними особами), і передавати інформацію про ці рахунки та їхніх власників до податкової служби США. Багато українських банків готувалися до цього заздалегідь. Тому для банківських клієнтів стало звичайною справою заповнювати опитувальники, в яких потрібно зазначати наявність або відсутність бенефіціарів-резидентів США, а до договорів банки включають положення про згоду клієнта на розкриття інформації за рахунком для виконання вимог FATCA. Відповідно до Угоди FATCA повинен відбутися односторонній автоматичний обмін податковою інформацією у вересні 2020 року та буде стосуватися періодів, починаючи з липня 2014 року [2]. На момент публікації статті не має інформації, чи відбулося це технічно, всі юридичні вимоги виконанні обома країнами.

Ця особливість (щодо автоматичного обміну податковою інформацією про клієнтів) примушує банк ставати контролюючим органом або агентом контролюючих органів щодо визначення саме податкового резидента фізичної особи. При цьому відповідно вищезазначених документів це може визначатися, наприклад, просто на підставі документу, наприклад, сертифікату податкового резидентства, виданого уповноваженим державним органом (наприклад, урядом, його агентством чи муніципалітетом) у тій юрисдикції, резидентом якої є отримувач платежу або/та власник розрахункового рахунку згідно його заяви.

Також банківський представник може, у разі сумнівів перевіряти і такі дані - адресу місця проживання власника рахунку та поштову адресу, яка на даний момент зафіксована у документах фінансової установи; номер(и) телефону власника рахунку, який зафіксований у документах фінансової установи; чи наявні постійні інструкції стосовно переказу грошей з одного рахунку на інший; чи наявні поточні адреси “на ім’я” або адреси “до запитання”, або адреси власника рахунку; та чи є наявна будь-яка довіреність або право підпису щодо рахунку. Розгляд таких питань вже залежить від податкового законодавства конкретних країн.

Таким чином, чинне законодавство вже дає можливість отримувати та збирати податкову інформацію про розрахункові рахунки, обіг на них, частково про діяльність фізичних осіб через фінансові операції по рахунку, отриманих ними доходах, та в подальшому їх оподаткуванні за запитом відповідних контролюючих органів всередині України щодо всіх платників податків, але не за межами України.

При імplementації в повному обсязі стандартів автоматичного обміну податковою інформацією можуть бути створені механізми для контролю та адміністрування податків фізичних осіб незалежно від місця отримання доходів, місця здійснення діяльності, місця та розміру отриманих доходів від пасивних джерел доходів та інвестиційної діяльності.

Правове забезпечення інтегрування зазначених норм в законодавство України дасть можливість прозоро бачити дії бізнеса та фізичних осіб поза межами території України, як це роблять контролюючі органи всередині країни, урегулює повноваження контролюючих органів України отримувати більш детальнішу інформацію всередині країни як по резидентам, так і по нерезидентам, трансформує поняття банківської таємниці. Але слід розуміти, що імplementація в будь-якому разі повинна бути комплексною, забезпеченою змінами в різних галузях права, починаючи із публічних галузей (фінансове, митне, адміністративне право) і завершуючи приватними галузями права (банківське, інформаційне тощо).

Література:

1. Багатостороння конвенція про співпрацю між компетентними органами з питань автоматичного обміну інформацією за стандартом CRS // URL: <https://www.oecd.org/tax/automatic-exchange/> (Last accessed: 30.10.2020)
2. Про ратифікацію Угоди між Урядом України та Урядом Сполучених Штатів Америки для поліпшення виконання податкових правил й застосування положень Закону США "Про податкові вимоги до іноземних рахунків" (FATCA): Закон України // Законодавство України : база даних / Верхов. Рада України. Дата оновлення: 30.10.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/229-20?lang=ru#Text> (дата звернення: 30.10.2020); Угода між Урядом України та Урядом Сполучених Штатів Америки для поліпшення виконання податкових правил й застосування положень Закону США "Про податкові вимоги до іноземних рахунків" (FATCA) // Законодавство України : база даних / Верхов. Рада України. Дата оновлення: 30.10.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/229-20?lang=ru#Text> (дата звернення: 30.10.2020)

*Пристінська Катерина
Олександрівна
викладач кафедри
адміністративного, кримінального
права і процесу, Міжнародного
університету бізнесу і права,
м. Херсон*

КОМПЕТЕНЦІЯ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ У СФЕРІ БОРотьБИ З НЕЗАКОННИМ ОБІГОМ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ ТА ПСИХОТРОПНИХ РЕЧОВИН

Актуальність теми дослідження пов'язана з критичною ситуацією, яка склалася в сфері обороту наркотичних засобів. Наркоманія є однією з форм девіантної поведінки, яка набула в Україні загрозливого масштабу та впливає на стан національної безпеки, сприяє стрімкому розповсюдження ВІЧ-інфекцій, СПІДу, гепатиту та інших небезпечних для здоров'я людей захворювань. Серед засобів протидії незаконному обігу наркотичних речовин важливе місце займає адміністративно-правове регулювання, яке є дієвим інструментом боротьби з цим небезпечним явищем. Вирішення цього завдання потребує розгляду адміністративної діяльності законодавчої та виконавчої гілок влади, які приймають нормативно-правові акти у сфері протидії незаконному обігу наркотичних засобів.

Викладення матеріалів дослідження необхідно розпочати з того, що адміністративне право в сфері протидії незаконному бігу наркотичних засобів, складається зі значної кількості правових норм, різноманітних за своїм змістом, цільним призначенням і способом правового впливу. Зовнішньою формою норм адміністративного права виступають джерела адміністративного права, які являють собою засіб оформлення адміністративних правових норм, направлених на протидію боротьби з наркотичними засобами. У цій системі вихідну роль відіграє Конституція України, яка є основним законом української держави. Процес поширення та використання наркотичних засобів пов'язан з впливом таких речовин на фізичний стан та здоров'я населення. Виходячи з цього, такі дії порушують ст. 49 Конституції України, в якій вказано, що кожен має право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування.

Основним видом джерел адміністративного права є нормативно-правові акти, які являють собою письмовий документ компетентного суб'єкта власних повноважень, який містить формально-обов'язкове правило поведінки загального характеру. Серед нормативно-правових актів у сфері боротьби з незаконним обігом наркотичних засобів основну

частину становлять закони, які регулюють найважливіші суспільні відносини. До їх числа відносяться, прийняті у 1995 р. ЗУ «Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними» та ЗУ «Про обіг в Україні наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів», на яких сьогодні базується процес боротьби з наркозлочинністю. Прийняття цих законів було пов'язано з розумінням суспільства про необхідність системної боротьби з незаконним вживанням таких засобів, а також проведення ефективної профілактики наркоманії та заходів з реабілітації наркозалежних осіб. Вищим органом виконавчої влади є Кабінет Міністрів України (КМУ), адміністративно-правовий статус якого реалізується через політичні та адміністративні повноваження. Як вказує С.В. Осауленко, зміст політичних повноважень КМУ полягає у здійсненні ним державної політики, а змістом адміністративних повноважень КМУ є виконавчо-розпорядча діяльність щодо керівництва економічною, соціально-культурною та адміністративно-політичною сферами [1, с. 10]. Виходячи з такого підходу, здійснення КМУ державної політики у сфері боротьби з незаконним обігом наркотичних засобів можна дослідити на прикладі Розпорядження Кабінету Міністрів України № 56-р від 06.02.2019 р. «Про затвердження плану заходів на 2019-2020 роки з реалізації Стратегії державної політики щодо наркотиків на період до 2020 року». Даний документ визначав стратегію, напрямки і механізми скорочення незаконної пропозиції наркотиків, попиту на них і повинен був забезпечити стабільну життєдіяльність нації, збереження її фізичного здоров'я та морального стану. Державна політика щодо наркотиків базувалася на таких основних принципах: законність; дотримання прав людини; дієвість і системність боротьби з наркобізнесом і контрабандою; профілактика та лікування наркоманії; виконання взятих міжнародних зобов'язань. Виконавчо-розпорядча діяльність КМУ у цій сфері ґрунтується на системі Постанов КМУ, направлених на реалізацію різних напрямки протидії незаконному обігу наркотичних засобів. Наприклад, 10 жовтня 2007 р. була прийнята Постанова КМ України № 1203 «Про затвердження гранично допустимої кількості наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, що містяться в препаратах». Цей акт мав важливе практичне значення, згідно якого визначалася кількість наркотичних речовин, в наслідок чого наступала кримінальна чи адміністративна відповідальність. Адміністративно-правовий статус Кабінету Міністрів передбачає проведення виконавчо-розпорядчої діяльності з метою досягнення конкретного результату. Так, враховуючи складність боротьби з наркозлочинністю, наявність значної кількості організацій, які займаються протидією такої діяльності від 12 серпня 2015 р. була прийнята Постанова КМ України № 647 «Про затвердження

Положення про Державну службу України з лікарських засобів та контролю за наркотиками». Дана організаційна структура є центральним органом виконавчої влади, діяльність якої спрямовується і координується КМ України через Міністра охорони здоров'я, до числа завдань належать наступні: реалізація державної політики; ліцензування господарської діяльності; здійснення державного регулювання та контролю за наркотиками.

До числа органів державної влади, які займаються протидією незаконному обігу наркотичних речовин, належить Міністерство охорони здоров'я України (МОЗ). Як вказує З. Гладун, серед правових норм, які регулюють відносини у сфері громадського здоров'я центральне місце належить нормам адміністративного права, що дозволяє говорити про адміністративно-правову охорону здоров'я [2, с. 106]. Адміністративно-правовий режим відносин у сфері охорони здоров'я полягає у встановленні для учасників цих відносин обов'язкових правил, які стосуються профілактики, діагностики захворювань та реабілітації осіб. З цієї точки зору у сфері боротьби з незаконним обігом наркотичних засобів, необхідно відмітити Наказ МОЗ України № 188 від 01.08.2000 р. «Про затвердження таблиць невеликих, великих та особливо великих розмірів наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, які знаходяться у незаконному обігу», згідно якого введено три рівня градації та покладена визначена добова доза споживання наркотичних засобів: 1) невеликий; 2) великий; 3) особливо великий. На додаток до цього, дієвим інструментом боротьби з незаконним обігом наркотичних засобів є Наказ МОЗ України № 490 від 17.08.2007 р. «Про затвердження Переліків отруйних та сильнодіючих лікарських засобів», яким встановлювалося завдання здійснювати постійний контроль за видачею, передачею до торгівельної мережі та органів охорони здоров'я таких речовин. До числа мір, які повинні підвищити ефективність антинаркотичного законодавства відноситься встановлення граничної кількості наркотичних речовин, за зберігання якої настає кримінальна або адміністративна відповідальність. Таким актом є Наказ МОЗ України № 188 від 01.08.2000 р. «Таблиці невеликих, великих та особливо великих розмірів наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, які знаходяться у незаконному обігу». Згідно цих даних, граничні норми наркотичних речовин, які регламентуються даним нормативно-правовим актом, значно занижені та потребують своїх змін до встановлених Міжнародних законодавством стандартів. У сфері виконавчо-розпорядчої діяльності до повноважень Кабінету Міністрів України відноситься упорядкування структур, які займаються незаконним обігом наркотичних речовин. Тому, 12 серпня 2015 р. була прийнята Постанова КМ України № 647 «Про затвердження Положення про Державну службу України з

лікарських засобів та контролю за наркотиками». Дана організаційна структура є центральним органом виконавчої влади, діяльність якої спрямовується і координується КМ України через Міністра охорони здоров'я, до числа завдань належать наступні: реалізація державної політики; ліцензування господарської діяльності; здійснення державного регулювання та контролю за наркотиками.

Значний обсяг повноважень у сфері боротьби з незаконним обігом наркотичних засобів, згідно ЗУ «Про Національну поліцію» та Положенням «Про Національну поліцію» покладено на цей правоохоронний орган. З метою систематизації адміністративних повноважень Національної поліції доцільно виділити наступні напрямки її діяльності: охоронні заходи; видача дозволів; протидія незаконному обігу наркотичних речовин; превентивна діяльність; виявлення причин та умов, які сприяють обігу таких речовин. До числа підрозділів, які цілеспрямовано займаються протидією наркозлочинності відносно Департамент протидії наркозлочинності (на теперішній час – Управління боротьби з наркозлочинністю), якій постійно реформується, що значно зменшує ефективність його діяльності.

Література:

1. Осауленко С.В. Адміністративно-правовий статус Кабінету Міністрів України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07; Нац. ун.-т "Одеська юридична академія". Одеса, 2010. 19 с.
2. Гладун З. Адміністративно-правове регулювання відносин у сфері охорони здоров'я за законодавством України. Вісник Національної академії правових наук України. 2014, № 1(76). С. 103-111.

*Бузунко Олена Анатоліївна
аспірантка, Національний
університет біоресурсів і
природокористування України*

*Науковий керівник: Краснова Юлія
Андріївна, доктор юридичних наук,
доцент, Національний університет
біоресурсів і природокористування
України*

СУДОВИЙ ЗАХИСТ ЕКОЛОГІЧНИХ ПРАВ ЛЮДИНИ

Реалізація і забезпечення екологічної безпеки і підтримання екологічної рівноваги на території України, подолання наслідків Чорнобильської катастрофи планетарного масштабу, збереження генофонду Українського народу є обов'язком держави. Суть цього конституційного принципу полягає у тому, що органи публічної влади та їхні посадові особи повинні забезпечити реалізацію громадянами ст. 50 Конституції України, якою проголошено, що кожен має право на безпечне для життя і здоров'я довкілля та на відшкодування шкоди, завданої порушенням цього права [1].

Ст. 11 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25.06.1991 р. № 1264-XII, гарантує своїм громадянам, що порушені права громадян у галузі охорони навколишнього природного середовища мають бути поновлені, а їх захист здійснюється в судовому порядку відповідно до законодавства України [2].

Закріплення екологічних прав в законодавстві вимагає істотних зусиль з боку як держави, так і суспільства із забезпечення їх неухильної реалізації, впровадження певної системи захисту екологічних прав людини, яка включає юридичну відповідальність за порушення екологічних прав людини, заходи відновлення порушеного екологічного права, процесуальні гарантії захисту екологічних прав. Останні розуміються як система юридичних засобів забезпечення здійснення екологічних прав фізичними особами в галузі екологічної безпеки, раціонального використання природних ресурсів і охорони навколишнього природного середовища [3, с. 12].

Наведене свідчить, що у сфері екологічної безпеки і охорони довкілля функція держави набула особливого значення, яка полягає у

забезпеченні і реалізації прав і законних інтересів громадян як визначального чинника у відносинах громадян із органами державної влади та місцевого самоврядування.

Незважаючи на те, що сьогодні в нашій державі існує певна законодавча база для практичної реалізації громадянами наданого їм Конституцією України права на звернення до органів публічної влади та їх посадових осіб, в тому числі оскаржувати рішення, дії чи їх бездіяльність, держава ще не спроможна всебічно забезпечити демократичну спрямованість публічної влади – служити інтересам людини.

Адже сучасний стан органів державного та самоврядного управління, діяльність їхніх посадових осіб, значною мірою не відповідає потребам держави та суспільства у забезпеченні дотримання екологічних прав та обов'язків громадянами у галузі охорони навколишнього природного середовища і використання природних ресурсів.

Поряд із тим, роль суду у відповідному правовому механізмі в Україні може бути повноцінно з'ясована за умов уточнення судових органів, задіяних у цьому механізмі, а також повноважень, реалізація яких об'єктивує цей правовий механізм [4, с. 27–28].

Беручи до уваги те, що в Україні не існує спеціалізованих судів, які розглядали екологічні справи, віднесених до їх юрисдикції законом, розгляд таких справ здійснюється в порядку цивільного, господарського, кримінального та адміністративного судочинства, варто констатувати, що незважаючи на те, що вітчизняні суди відіграють важливу роль в діяльності сучасної української держави, на сьогодні вони не спроможні ефективним чином забезпечити захист екологічних прав і законних інтересів громадян.

Крім вітчизняних судів, з метою захисту порушених прав, що стосуються екологічних прав, громадяни мають право звертатись до міжнародних судів. На це вказують нормативно-правові акти. Так, частиною третьою ст. 9 Орхуської конвенції передбачено право громадян звертатися до судових процедур для оскарження дій або бездіяльності приватних осіб і громадських органів, які порушують положення національного законодавства, що стосується навколишнього середовища [5]. Ратифікувавши Орхуську конвенцію, Закон України «Про ратифікацію Конвенції про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля» від 06.07. 1999 р. № 832-XIV [6], гарантував громадянам право на звернення до міжнародних судів.

Реалізуючи надане право, громадяни України все частіше звертаються до Європейського суду з прав людини. Відповідно до ст. 34 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод від

04.11.1950 р. [7] (ратифіковано Україною 17.07.1997 р. [8]), суд може приймати заяви від будь-якої особи, неурядової організації або групи осіб, у разі порушення їх прав та які вважають себе потерпілими [7]. На сьогодні ЄСПЛ розглянув уже декілька справ проти України, які стосуються охорони довкілля. Зокрема, у у рішенні по справі «Дубецька та інші проти України». Заявниця та її односельчани подали скаргу у зв'язку із забрудненням води, просіданням ґрунтів та частим затопленням території села, в якому вони проживають, внаслідок промислової діяльності фабрики та вугільнодобувної шахти. Основне питання, що досліджувалося судом, полягало у співвідношенні приватних та публічних інтересів. На думку суду, органи державної влади здійснюючи політику, промислову діяльність, повинні встановити справедливий баланс між конкуруючими інтересами осіб (у нашому випадку – мешканців села), права яких було істотно порушено, та суспільства в цілому (в даній справі йдеться про економічне благополуччя всього населення). Немає сумніву, що промислове забруднення може негативно вплинути на здоров'я суспільства в цілому і погіршувати якість життя особи [9].

Тому варто погодитися з думкою Ю.А. Красової, що практика неефективної природоохоронної діяльності на державних рівнях, а також негативні проблемні питання в системі екологічних прав зобов'язують вивести на новий рівень судовий спосіб захисту екологічних прав людини і громадянина. Це означає, що сучасна судова система України має бути перебудована на новий лад – швидкий та ефективний розгляд природоохоронних спорів, який включатиме:

- 1) розумні (з точки зору можливості доведення причинно-наслідкового зв'язку) строки розгляду справ;

- 2) вплив судових рішень на подальше вдосконалення екологічної політики держави. Однією з найбільших перешкод у швидкому й ефективному розгляді природоохоронних справ у судах сьогодні є: відсутність узагальнення судової практики з розгляду екологічних спорів; розгляд екологічного спору із застосуванням принципу підсудності; перевантаженість судів іншими категоріями справ; відсутність професійної кваліфікації суддів у розгляді екологічних спорів; недостатня активність громадськості до питань захисту порушених екологічних прав; обов'язковість різного роду експертиз, що підтверджують причинно-наслідковий зв'язок [10, с. 56].

Наведене свідчить, що на сьогодні існує потреба у вирішенні питання забезпечення прав громадян на безпечне довкілля, практики недотримання посадовими особами органів публічної влади та судами (суддями) екологічного законодавства, як наслідок це призводить до звернення громадян до Європейського суду з прав людини. Неухильний обов'язок забезпечити реалізацію екологічних прав громадян, потреби

суспільства та виклики сьогодення, лежить в площині запровадження в Україні екологічних судів.

Література:

1. Конституція України: Закон України від 28.06. 1996 р. № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991 р. № 1264-ХІІ. Відомості Верховної Ради України. 1991. №41. Ст. 546.
3. Стороженко С.В. Адміністративно-правове забезпечення екологічних прав громадян: автор. дис. ... канд. юрид. наук. К., 2011. 21 с.
4. Лаговський В.М. Характеристика механізму держави та місце судової влади в ньому. Прикарпатський юридичний вісник. 2015. № 2. С. 26–28.
5. Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля. Орхус, 25.08.1998 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_k78#Text (дата звернення 22.11.2020).
6. Про ратифікацію Конвенції про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля: Закон України від 06.07. 1999 р. № 832-XIV. Відомості Верховної Ради України. 1999. № 34. Ст. 296.
7. Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод: Рада Європи (дата підписання 04.11.1950 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (дата звернення 22.11.2020).
8. Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Першого протоколу та протоколів № 2, 4, 7 та 11 до Конвенції: Закон України від 17.07. 1997 р. № 475/97-В. Відомості Верховної Ради України. 1997. № 40. Ст.263.
9. Дубецька та інші проти України: рішення Європейського суду з прав людини від 10.02. 2011 р. Заява № 30499/03. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_689 (дата звернення 22.11.2020).
10. Краснова Ю. Проблеми забезпечення права на екологічну безпеку в національних судах України та шляхи їх вирішення. Міжнародний судовий форум: «Судовий захист природного довкілля та екологічних прав». Збірник матеріалів. Київ. 2019. С. 55–61.

*Палійчук Володимир Богданович
студент II курсу ОР "Магістр"
Інституту права, Київського
національного університету імені
Тараса Шевченка*

*Науковий керівник: Марченко
Світлана Іванівна, кандидат
юридичних наук, доцент, Інститут
права Київського національного
університету імені Тараса Шевченка*

ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ ПРАКТИКИ ЄСПЛ ПРИ ВИРІШЕННІ ЗЕМЕЛЬНИХ СУДОВИХ СПОРІВ

З метою дотримання ст. 17 Закону України "Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини" рішення Європейського суду з прав людини (надалі – ЄСПЛ) уже стали важливим елементом великої кількості судових рішень щодо земельних спорів. Суди усіх інстанцій охоче застосовують при розгляді земельних спорів як Конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод, так і практики ЄСПЛ [1].

Безумовно, гармонізація тлумачення змісту основоположних прав людини та юридичних принципів є важливою для усталеності судової практики щодо земельних спорів. Водночас, досі точаться дискусії щодо найбільш проблемних питань застосування практики ЄСПЛ, які і будуть предметом цієї доповіді.

- Щодо рішення ЄСПЛ як прецедента

На питання щодо того, чи є практика ЄСПЛ прецедентом, звертає увагу у своїх працях Коваленко Т.О. Фактично не погоджуючись із позицією А.О. Селіванова, який розглядає практику ЄСПЛ як класичне прецедентне право, основою якого є принцип "ratio decidendi", вчена доречно зазначає, що рішення ЄСПЛ не можуть бути прецедентами в традиційному розумінні цього слова (як воно використовується в англійській доктрині). Водночас, практика ЄСПЛ розглядається як особливий вид прецеденту – інтерпретаційно-правовий, який означає офіційне загальнообов'язкове для використання в майбутньому тлумачення уповноваженим органом змісту тієї чи іншої норми [3, с. 83-84].

Додатковим аргументом на захист позиції, що рішення ЄСПЛ не є класичними прецедентами, є постанова Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду (надалі – КЦС ВС) від 28.05.2020 у справі

№ 367/3554/17 (код: 89518761). У вищезазначеному судовому рішенні КЦС ВС зазначив:

"Отже, обставини справи «Стретч проти Сполученого Королівства» та справи, яка переглядається, істотно різняться, а тому висновки щодо справедливої рівноваги між інтересами суспільства і особи в кожній з цих справ не можуть бути тотожними, а висновок Європейського суду з прав людини про порушення прав заявника у справі «Стретч проти Сполученого Королівства» не може бути безумовним прецедентом при розгляді справи, яка переглядається" [5].

• Щодо необхідної кількості рішень, які будуть свідчити про усталену практику тлумачення

Окрема увага також приділяється питанню того, що саме можна вважати цим специфічним прецедентом: одну справу чи певну сукупністю справ з одного і того ж питання. За результатами аналізу вітчизняної судової практики у сфері земельних спорів можна свідчити про те, що в переважній більшості випадків суди касаційної інстанції при застосуванні тієї чи іншої позиції ЄСПЛ використовують кілька справ, які розглядалися в ЄСПЛ.

Так, наприклад, застосовуючи принцип "належного урядування" при вирішенні земельних спорів Верховний Суд часто використовує кілька рішень (зокрема, у справі "Стретч проти Сполученого Королівства" і у справі "Рисовський проти України"). Про вищезазначене свідчать постанови Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду (надалі – КЦС ВС) від 11.11.2020 у справі № 587/1464/17 (код: 92973113), від 28.07.2020 у справі № 369/11847/17 (код: 90985819), від 03.06.2020 у справі № 369/4085/16-ц (код: 90021385).

Водночас, такий підхід не є універсальним, оскільки не поодиноким є практика застосування лише одного рішення ЄСПЛ. Так, про це свідчать постанова КЦС ВС від 08.04.2020 у справі № 359/3280/16-ц (код: 88667234) та постанова Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду від 18.02.2020 у справі № 916/1837/18 (код: 87868357).

• Щодо застосування рішень у справах без участі України

Також в контексті застосування рішень ЄСПЛ у земельних спорах виникає питання щодо того, які саме рішення підлягають застосуванню. Наприклад, чи можливе застосування рішень у справах, де сторонами були іноземці та інші держави?

Зважаючи на значну кількість вітчизняної судової практики з цього питання, можна без жодних сумнівів стверджувати, що застосуванню підлягають не тільки рішення у справах за участю України. Так, наприклад, часто судами касаційної інстанції при вирішенні земельних судових спорів застосовуються позиції ЄСПЛ у справах "Стретч проти Сполученого Королівства", "Золотас проти Греції", "Капітал Банк АД

проти Болгарії", "Фон Мальтцан та інші проти Німеччини", "Перес проти Франції" та низка інших.

Більше того, для отримання відповіді на це питання можна додатково звернутися до Інформаційного листа Вищого господарського суду України від 22.04.2016. Так, відповідно до цього листа суди при здійсненні судочинства використовують практику ЄСПЛ з "будь-якої справи, що перебувала в його провадженні" [2].

- Щодо застосування рішень без офіційного перекладу

Окремою проблемою застосування практики ЄСПЛ є відсутність офіційного перекладу рішень [4]. Якщо мова йде про справи, в якій Україна не була стороною, то таких рішень більшість, що істотно ускладнює використання цього джерела права при вирішенні земельних спорів. Дійсно, відповідно до ч. 2 ст. 18 Закону України "Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини" для цілей посилення на рішення та ухвали ЄСПЛ суди використовують переклади текстів рішень, які надруковані у відповідних юридичних виданнях відповідно до ст. 6 Закону.

Незважаючи на те, що відповідно до ч. 3 ст. 18 вищезазначеного Закону у разі відсутності перекладу рішення чи ухвали ЄСПЛ суд може використовувати оригінальний текст, якість власного перекладу підлягає сумніву. Більше того, такий самовільний переклад позицій ЄСПЛ може згодом призвести до видозмінення первинного тлумачення того чи іншого принципу при його застосуванні судом.

Отже, беручи до уваги все вищезазначене, навіть зараз залишається проблемним питання належного застосування практики ЄСПЛ українськими судами при вирішенні земельних спорів. Водночас, не можна ігнорувати той факт, що навіть за цих умов такі рішення ЄСПЛ як "Зеленчук і Цицюра проти України", "Стретч проти Сполученого Королівства", "Рисовський проти України", "Борщевська проти України", "Пономаренко проти України", "Бочан проти України" та низка інших є усталеним джерелом права при вирішенні земельних спорів у вітчизняних судах.

Література:

1. Закон України "Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини" [Електронний ресурс]. – 2006. – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>.
2. Інформаційний лист Вищого господарського суду України [Електронний ресурс]. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.arbitr.gov.ua/news/2296/>.

3. Коваленко Т. О. Практика Європейського суду з прав людини як джерело земельного права України / Тетяна Олександрівна Коваленко. // Юридична Україна. – 2016. – №11. – С. 82–88.
4. Монаєнко А. Застосування практики ЄСПЛ та суду ЄС на прикладі адміністративного судочинства [Електронний ресурс] / А. Монаєнко, К. Смирнова // Юридична газета. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/inshe/zastosuvannya-praktiki-espl-ta-sudu-es-na-prikladi-administrativnogo-sudochinstva.html>.
5. Постанова Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду від 28.05.2020 у справі № 367/3554/17.

*Романівський Вадим Іванович
здобувач СО «Магістр» Донецького
національного університету імені
Василя Стуса*

*Науковий керівник: Липницька
Євгенія Олександрівна, кандидат
юридичних наук, доцент кафедри
господарського права Донецького
національного університету імені
Василя Стуса*

ІНОЗЕМНІ ОСОБИ ЯК СУБ'ЄКТИ ПРАВА ВЛАСНОСТІ НА ЗЕМЛЮ

Сьогодні в Україні активно обговорюється тема інвестиційної привабливості країни для іноземного капіталу. При цьому, одним з найпривабливіших об'єктів для іноземних інвестицій є земля. Тенденції ринку свідчать про постійне зростання попиту і пропозиції на земельні ділянки, а отже, і право власності на землю для іноземних інвесторів, які здійснюють свою діяльність в Україні, є одним з ключових для них питань в процесі прийняття рішення щодо інвестування. Однак розвиток ринку землі в Україні в значній мірі стримується недосконалою системою законодавчого регулювання [1, с.1].

На сьогодні правову основу набуття права власності на землю іноземними особами, до яких відносяться іноземні громадяни, особи без громадянства, іноземні юридичні особи та іноземні держави, складають ст. 374 ЦК України [2], ст.ст. 81 та 82 ЗК України [3].

В науковій літературі питання права власності на землю іноземних осіб досліджували такі вчені як О. Літошенко, Є. Липницька, В. Малига,

М. Мірошниченко, Л. Пічкарь, С. Саврук, та інші. Разом з цим, залишаються дискусійними питання поширення на певних суб'єктів земельної правосуб'єктності іноземної юридичної особи.

На відміну від громадян та юридичних осіб України, які можуть набувати земельні ділянки майже усіх категорій і на різних підставах, земельні права іноземних суб'єктів є суттєво обмеженими в набутті права власності на земельні ділянки категоріями земель, розташуванням на них об'єктів нерухомості, метою використання, умовами одержання тощо [4, с.107]. Іноземці та особи без громадянства можуть набувати права власності тільки на земельні ділянки несільськогосподарського призначення в межах населених пунктів, а також на земельні ділянки несільськогосподарського призначення за межами населених пунктів, на яких розташовані об'єкти нерухомого майна, що належать їм на праві приватної власності.

Тобто, вказані особи мають обмежені можливості набувати земельні ділянки саме у власність. Вони полягають у: 1) забороні володіти на праві власності землями сільськогосподарського призначення; 2) передачі земель несільськогосподарського призначення в межах населених пунктів; 3) передачі земель несільськогосподарського призначення за межами населених пунктів лише під об'єктами нерухомого майна, що належать на праві приватної власності; 4) обмеженій кількості підстав набуття права власності на землю в порівнянні з громадянами України.

До іноземних осіб як суб'єктів права власності на землю відносяться також іноземні юридичні особи. Говорячи про іноземних юридичних осіб слід вказати, що законодавство України оперує різною термінологією для позначення суб'єктів з іноземним елементом. На відміну від ЗК України, ні ЦК України (крім ст. 374 щодо прав таких осіб на землю), ні ГК України, які регулюються статус юридичних осіб, не використовують поняття «іноземна юридична особа».

Можна погодитись з визначенням, яке запропонувала Чучкова Н.О., а саме, під іноземною юридичною особою потрібно розуміти організацію, зареєстровану або іншим чином створену за законодавством іншим, ніж законодавством України та (або) виконавчий орган управління якої розташований за межами України [5, с. 191].

Відповідно до ч. 2 ст. 81 ЗК України іноземні юридичні особи можуть набувати право власності на земельні ділянки несільськогосподарського призначення: а) у межах населених пунктів у разі придбання об'єктів нерухомого майна та для спорудження об'єктів, пов'язаних із здійсненням підприємницької діяльності в Україні; б) за межами населених пунктів у разі придбання об'єктів нерухомого майна.

Іноземну юридичну особу потрібно відрізняти від іноземного підприємства. Так, ст. 63 ГК України передбачає наступні види

підприємств з іноземним елементом: 1) підприємство з іноземними інвестиціями, в статутному капіталі якого іноземна інвестиція становить не менш як десять відсотків; 2) іноземне підприємство, в статутному капіталі якого іноземна інвестиція становить сто відсотків [6].

Відповідно до чинної редакції ст. 82 ЗК України, можна зробити висновок, що юридичні особи, зареєстровані за законодавством України, які створені виключно на основі власності іноземців або іноземних юридичних осіб, або діюче підприємство, придбане повністю у власність цих осіб (тобто іноземне підприємство) не відносяться до суб'єктів, які можуть набувати право власності на земельні ділянки в Україні.

Таку позицію поділяють як органи державної влади, так й юристи-практики. Так, наприклад, надаючи юридичну консультацію було зазначено, що іноземне підприємство не може бути суб'єктом права власності на землю, через те, що воно не містить спільного капіталу, а містить лише виключний іноземний статутний фонд. Судячи з цього, беручи до уваги законодавче визначення спільного підприємства, можна зробити висновок про те, що іноземні підприємства не можуть набувати на праві власності земельну ділянку [7].

Також є неоднозначне розуміння та застосування положень законодавства про спільні підприємства. ЗК України не використовує поняття «підприємства з іноземними інвестиціями», а лише регулює умови та порядок набуття прав на землю спільними підприємствами, при цьому повністю прирівнює їх земельну правосуб'єктність до правосуб'єктності іноземної юридичної особи, тобто особи, заснованої за законодавством іноземної держави (ч. 3 ст. 82 ЗК України) [8, с. 35].

Поняття спільного підприємства залишилось тільки в Законі України «Про зовнішньоекономічну діяльність» і передбачає, що спільні підприємства – це підприємства, які базуються на спільному капіталі суб'єктів господарської діяльності України та іноземних суб'єктів господарської діяльності [9]. При цьому чинним законодавством не передбачається створення та державна реєстрація нових підприємств з організаційно-правовою формою «спільне підприємство». Це підтверджується Державним класифікатором «Класифікація організаційно-правових форм господарювання», затвердженим наказом Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики від 28 травня 2004 року № 97 [10].

На думку А.М. Мірошніченко поняттю «спільне підприємство» відповідає поняття «підприємство з іноземними інвестиціями», що визначене у ч. 2 ст. 62 ГК України [11, с. 134].

Ситуація, яка описана вище, призводить до того, що на практиці підприємства з іноземними інвестиціями та зі стовідсотковим іноземним капіталом стикаються з проблемами, пов'язаними з набуттям права

власності на земельні ділянки несільськогосподарського призначення. Про це свідчать факти звернення до суду. Також судова практика свідчить про неоднакове тлумачення норм земельного законодавства судами та органами державної влади щодо можливості набуття такими суб'єктами права власності на ділянки, в результаті чого мають місце випадки відмови у передачі земельних ділянок у власність [12, с. 126].

Таким чином, сьогодні існує нагальна необхідність внесення змін до ст. 82 ЗК України, оскільки Україна зацікавлена в розвитку економіки за рахунок іноземних суб'єктів, а також іноземним суб'єктам вигідно вести та розширяти бізнес на території України. Вбачається за доцільне, приведення термінології, що використовується у ст. 82 ЗК України, у відповідність до ГК України. Це буде сприяти правовій визначеності щодо питань набуття права власності на землю іноземними особами.

Література:

1. В центрі уваги: права власності на землю: Аналітичний звіт, підготовлений Комітетом з питань нерухомості та Правничим комітетом Європейської Бізнес Асоціації. 2007. 11 с.
2. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40. Ст. 356.
3. Земельний кодекс України: Закон України від 25 жовтня 2001 р. № 2768-III. Відомості Верховної Ради України. 2002. № 3-4. Ст. 27.
4. Літошенко О. Особливості земельної правосуб'єктності іноземних громадян, осіб без громадянства, іноземних юридичних осіб та іноземних держав. Підприємництво, господарство і право. 2017. № 9. С. 107-110.
5. Чучкова Н. О. Поняття іноземної юридичної особи: проблеми термінології. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція. 2014. № 9-2. Том 1. С. 190-192. http://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc9-2/part_1/53.pdf.
6. Господарський кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р. № 436-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 18. Ст. 144.
7. Набуття і реалізація права власності на землю в Україні іноземними юридичними особами: проблемні аспекти. Patriot legal. URL: <https://patriot.legal/nabuttya-i-realizatsiya-prava-vlasnosti-na-zemlyu-v-ukrayini-inozemnymy-yurydychnymy-osobamy-problemni-aspekty>.
8. Липницька Є. О. Земельна правосуб'єктність підприємств з іноземними інвестиціями. Часопис Донецького університету. 2017. № 1-2. С. 34-42.
9. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16.04.1991 р. № 959-XII. Відомості Верховної Ради УРСР. 1991. № 29. Ст. 377.
10. Державний класифікатор «Класифікація організаційно-правових форм господарювання»: наказ Державного комітету України з питань

технічного регулювання та споживчої політики від 28 травня 2004 року № 97. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0097609-04#Text>

11. Мірошніченко А. М. Земельне право України: підручник / А. М. Мірошніченко. 2-ге видання, допов. і перероб. К.: Алерта; ЦУЛ, 2011. 678 с.

12. Липницька Є.О. Щодо набуття права власності на землю підприємствами з іноземними інвестиціями та іноземними підприємствами. Правничий часопис Донецького університету. 2011. № 1. С.125-128.

Шумара А.А.

***студент групи СП-74, факультет
соціології і права, Національний
технічний університет України
«Київський політехнічний інститут
імені Ігоря Сікорського»***

***Корнєєв Юрій Валентинович
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри господарського та
адміністративного права,
Національний технічний
університет України «Київський
політехнічний інститут імені
Ігоря Сікорського»***

ВІДНОВЛЕННЯ ЗЕМЕЛЬ ЯК РІЗНОВИД ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН

Відповідно до Основних засад (стратегії) державної екологічної політики України на період до 2020 року, затвердженої Законом України від 21.12.2010 р. № 2818-VI, стан земельних ресурсів в Україні близький до критичного. За період проведення земельної реформи значна кількість проблем у сфері земельних відносин не лише не розв'язана, а й загострилася.

На всій території України поширені процеси деградації земель, серед яких найбільш масштабними є ерозія (близько 57,5 відсотка території), забруднення (близько 20 відсотків території), підтоплення (близько 12 відсотків території). Зменшується вміст поживних речовин у ґрунтах, а щорічні втрати гумусу становлять 0,65 тонни на 1 гектар. Негативні процеси як природного, так і техногенного характеру впливають на

якісний стан земель, що потребує вжиття комплексу відповідних заходів щодо їх відновлення.

Доцільно зазначити, що терміни “відновлення” та “відтворення” не є тотожними. Відповідно до Великого тлумачного словника сучасної української мови, термін “відновлювати” означає повертати попередній вигляд чомунебудь пошкодженому, зіпсованому, зруйнованому. Водночас термін “відтворення” зокрема “відтворення природних ресурсів” означає штучне підтримання кількості природних ресурсів на певному рівні [1, с. 175]. Отже, якщо йдеться про відновлення якісних властивостей земель (зокрема родючості ґрунтів), то доцільно вживати саме термін “відновлення”, який є ширшим, ніж термін “відтворення”. Проте у наукових працях зазначені терміни, як правило, ототожнюються.

Так, відновленням природних ресурсів, на думку вчених, є комплекс заходів, спрямованих на отримання природних ресурсів у кількостях, близьких до природних, після їх повного або часткового виснаження [2, с. 10].

Необхідність відновлення земель викликана різними факторами. Насамперед негативний вплив на стан земель спричиняє антропогенна діяльність, проте ерозію ґрунтів можуть спричинити і природні катаклізми.

Відновлення земель повинно здійснюватися в різних правових формах. Слід виокремити природне та штучне відновлення земель. Так, формою природного відновлення земель є консервація деградованих та малопродуктивних земель. Формою штучного відновлення доцільно вважати консолідацію земель, штучне створення земельних ділянок.

Існують попередні та основні форми відновлення земель. Так, про наявність попередніх форм відновлення земель свідчать передбачені Земельним кодексом України обов’язки власників та користувачів земельних ділянок підвищувати родючість ґрунтів та зберігати інші корисні властивості землі. Основними формами відновлення є консервація деградованих та малопродуктивних земель, рекультивація, консолідація земель.

Відновлення є економічною категорією. Проте, як справедливо наголошують науковці, така діяльність має і юридичний аспект, у зв’язку з тим, що значна частина відносин у процесі відтворення природних багатств виникає, змінюється і припиняється в установленому законом порядку, його змісту притаманний і юридичний характер [3, с. 22].

Зазначимо, що сучасна економічна теорія розглядає землю як один із трьох чинників виробництва: земля – праця – капітал. Земля є вихідним фактором виробництва, без якого здійснювати матеріальне виробництво неможливо. Слід підкреслити, що сьогодні до наукового обігу введено поняття “земельний капітал”. Так на думку А.М. Третяка, земельний

капітал є сукупністю благ (земельних), якими розпоряджається людина (або які вона може використовувати) і які являють собою синтез природної енергії в різних формах та людських здібностей (праця, інтелект людини), а також земельні поліпшення та інше природне багатство (шляхова, інженерна, меліоративна інфраструктура), що нерозривно пов'язана із землекористуванням чи ділянкою землі та раніше створене людиною у вигляді матеріальних та нематеріальних засобів, ресурсів, інформації [4, с. 25].

Як переконливо стверджує С.М. Остапчук, землі сільськогосподарського призначення відповідають основним ознакам капіталу, якщо вони є об'єктом виробничого процесу та приносять дохід [5, с. 169]. В економічному аспекті йдеться про відновлення земельного капіталу. В умовах ринкової економіки значення ресурсів, ступінь їхньої корисності, попит та пропозиція відтворюються за допомогою економічної категорії “вартість” або “ціна”. Адже збільшення ринкової вартості земель залежить від їх якісного стану. Доцільно зазначити, що загальна вартість земельних ресурсів України становить 330 трлн. грн. [6, с. 7]. Головним компонентом втрат виступають сільськогосподарські угіддя, у першу чергу рілля (грунти) як найцінніша складова земель сільськогосподарського призначення. До цієї категорії втрат належать також багаторічні насадження, перелоги, сінокоси, пасовища тощо.

Вилучення (викуп) сільськогосподарських угідь, лісових земель і чагарників для потреб, не пов'язаних із сільськогосподарським чи лісгосподарським використанням, безпосередньо пов'язано з виключенням їх з останнього.

Зазначене означає, що сільськогосподарські й лісові угіддя перестають виконувати роль основного засобу сільськогосподарського виробництва чи лісового господарства. У результаті виключення їх з обігу власники несуть певні втрати, що полягають у неодержанні певної частини сільськогосподарської й лісгосподарської продукції (доходів), що обумовлено зменшенням площі сільськогосподарських угідь і лісових земель, які раніше використовувались як основний засіб виробництва в сільському чи лісовому господарстві.

Як слушно наголошується у наукових працях, правовий режим земель сільськогосподарського призначення покликаний насамперед забезпечити ґрунтову родючість земель, тобто охорону якості сільськогосподарських угідь (якісний аспект), і по-друге, збереження площі цих земель і запобігання зменшенню їх площ (йдеться про кількісний аспект) [7].

Заходи щодо відновлення земель зазвичай мають екологічну спрямованість. Проте, у чинному земельному законодавстві залишаються недостатньо врегульованими суспільні відносини у сфері відновлення

земель. Правові норми з питань виконання заходів з відновлення якісного стану порушених внаслідок промислової та іншої діяльності земель, закріплені у нормативно-правових актах різної юридичної сили, мають переважно загальний чи декларативний характер, несистематизовані, що призводить до виникнення юридичних прогалин та колізій у механізмі правового регулювання земельних правовідносин.

Список літератури:

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / упоряд. В.Т. Бусел. Київ; Ірпінь: ВТФ “Перун”, 2005. 1728 с
2. Калинин И.Б. Природоресурсное право. Основные положения. Томск: Изд-во Томского государственного университета, 2000. 79 с.
3. Рябов А.А. Роль и значение права в организации воспроизводства природных ресурсов. Вестник ТИСБИ. 2002. № 4. С. 22 – 26.
4. Третяк А.М. Теоретичні основи формування земельного капіталу як похідного від природного та людського. Теоретична екологія. 2012. № 1. С. 15 – 25.
5. Остапчук С.М. Сутність та соціально-економічна значимість земельного капіталу в аграрній галузі. Економіка: реалії часу. 2014. № 2 (12). С. 165 – 174.
6. Гавриш С., Зубець М., Новаковський Л. Земля чекає захисту. Голос України. 2003. 15 травня (№ 89). С. 7.
7. Жиравецький Т. Використання земель за цільовим призначенням як принцип земельного права [Електронний ресурс] / Т. Жиравецький. – Режим доступу: <http://www.Lawyer.org.ua/?wr&i&d595>.

Господарське право. Господарське процесуальне право. Фінансове право. Банківське право

*Рогозін Денис Андрійович
студент, Національний юридичний
університет імені Ярослава Мудрого*

*Науковий керівник: Овчаренко
Анастасія Сергіївна, кандидат
юридичних наук, асистент,
Національний юридичний
університет імені Ярослава Мудрого*

ПРАВОВИЙ СТАТУС КРИПТОВАЛЮТ В КРАЇНАХ-СУСІДАХ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

Відносно нещодавнім явищем для сьогоденної економіки є поява так званих криптовалют, як можливої альтернативи вже існуючим засобам грошового обігу. Ця подія хвилює далеко не лише спеціалістів у галузі економіки, але й простих пересічних громадян – активних користувачів сучасних фінансових послуг в умовах існування всесвітньої мережі Інтернет. Необхідність дослідження істинної природи криптовалют та пошуку раціональних шляхів до її правового регулювання зумовлюється постійно зростаючим обсягом ринку їхнього обігу. Так за даними дослідження «Розвиток ринку криптовалют: метод Херста» авторства Михайлова А. Ю., станом на вересень минулого року загальна капіталізація ринку криптовалют складала майже 221 мільярд доларів, а вже за рік, у вересні 2020 року, складає майже 400 мільярдів доларів. Тобто порівнюючи дані із різницею всього в один рік, бачимо зростання обсягів ринку криптовалют у 2 рази, і все це незважаючи на коронавірусну кризу та обвал ринків у березні цього року. Наразі правове регулювання обігу криптовалюти в Україні знаходиться у «підвішеному» стані: зареєстровано декілька законопроектів, внесені зміни до ряду нормативно правових актів, але всього цього недостатньо для усестороннього регулювання даної галузі. Втім, слід відмітити позитивні просування на даному шляху: у прийнятому у грудні 2020 року Законі України «Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» зафіксовано законодавче визначення поняття «віртуальний актив», що закладає потужне підґрунтя для розвитку зазначеної галузі. Згідно із положеннями Закону, під даним

поняттям слід розуміти цифрове вираження вартості, яким можна торгувати у цифровому форматі або переказувати і яке може використовуватися для платіжних або інвестиційних цілей [1, 2].

Найнадійнішим джерелом, що може надати ідеї для подальшого правильного регулювання у площині вітчизняного законодавства, є аналіз досвіду наших сусідів у цій сфері, який і буде здійснено у даній роботі.

Потужним підґрунтям для дослідження зазначеної теми послугували роботи ряду вчених. Серед них наукові праці Кудряшової Е.В., Бабіної К.І., Усоського В.М., Бабкіна О.В., Володіної Н.В. та інших вчених.

В першу чергу слід розібратися із істинною сутністю досліджуваного явища. Так криптовалюти являють собою не що інше, як децентралізовану відкриту пірингову мережу, в основі якої лежать методи криптографічного шифрування. Особи, що використовують ресурси своїх комп'ютерів для обробки інформації, що стосується криптовалютних транзакцій, тим самим підтримують працездатність усієї мережі, а у якості винагороди за це отримують визначену кількість цієї самої криптовалюти. Зберігаються криптовалюти в електронному вигляді та передаватися можуть виключно в рамках децентралізованої мережі. Крім того, слід наголосити на тому, що усі транзакції знаходяться у відкритому доступі, а учасники замість імен використовують унікальні цифрові коди, що їх замінюють. Отже, з'ясувавши сутність такого явища, як криптовалюта, перейдемо до безпосереднього аналізу її законодавчого регулювання країнами-сусідами України.

Безспірно, аналізуючи правові доробки країн-сусідів України у цій сфері, очевидним стає те, що флагманом даної галузи виступає Республіка Білорусь. У 2018 році Президентом Білорусі був підписаний декрет № 8 «Про розвиток цифрової економіки». Документ встановлює умови для всебічного використання криптовалюти, а також запроваджує податкові пільги для криптовалютних операцій. Так згідно із положеннями декрету, юридичні особи-резиденти та нерезиденти Республіки Білорусь отримали право володіти криптовалютою та розміщувати власні блокчейн-активи через резидентів Парку високих технологій Білорусі, а також купувати та відчужувати цифрові активи, здійснювати із ними операції через спеціалізовані біржі. Фізичні особи ж були наділені правом вільно вести майнінг, купувати, обмінювати та відчужувати криптовалюту за білоруські рублі та електронні гроші. Слід також відмітити, що згідно із положеннями декрету, особи отримали право вільно дарувати та заповідати свої цифрові активи. Така діяльність фізичних осіб із криптовалютою не визнається підприємницькою та до 1 січня 2023 року не підлягає оподаткуванню [3].

На особливу увагу також заслуговує нещодавно прийнятий у Республіці Польща закон щодо оподаткування доходів від продажу

криптовалюти. Закон розмежовує децентралізовані криптовалюти та централізовані віртуальні гроші, а також визначає податковий режим, який застосовується для криптовалютної торгівлі та майнінгу. Головною метою закону було спростити та прояснити процедури декларування та сплати податків на доходи від операцій з криптовалютою. Положення закону застосовуються до оподаткування як фізичних, так і юридичних осіб. Основна позиція законодавця полягає в необхідності декларування доходів від транзакцій з віртуальними валютами як частини оподаткованого доходу фізичних осіб та компаній. Сюди входять кошти, виручені від продажу криптовалюти на біржах та інших торгових платформах, а також від позабіржових угод на нерегульованому ринку. Доходи від продажу за криптовалюту товарів, послуг та отримані від майнінгу вважаються прибутком від приросту капіталу. Обмін криптовалюти, згідно положень закону, податком не обкладається. Майнери криптовалюти також будуть платити податки з прибутку, однак режим оподаткування буде визначатися в залежності від характеру їх економічної діяльності. Якщо майнер працює на себе, він буде платити податки на прибуток від продажу видобутої криптовалюта. Якщо ж майнер працює на інших осіб або організації за трудовим договором, податком буде обкладатися сума його заробітної платні [4].

Позиції інших країн, що межують із Україною залишаються вкрай консервативними. Так уряди Словаччини, Угорщини, Росії та Молдавії не розцінюють криптовалюти, як законні платіжні засоби.

Отже, проаналізувавши ситуацію із правовим регулюванням обігу криптовалют у країнах-сусідах України, можна зробити висновок, що більш-менш врегульованою ця галузь є лише на території Республіки Білорусь та Республіки Польща. Беручи до уваги все найкраще із досвіду наших сусідів, в Україні неодмінно повинен бути прийнятий закон про віртуальні цифрові активи, який би вивів з тіні мільярди неоподатковуваних донині гривень.

Література:

1. Михайлов А. Ю. Развитие рынка криптовалют: метод Херста // Финансы: теория и практика. – 2020. – Т. 24. – №. 3.
2. Закон України № 361-IX "Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення" [Електронний ресурс] // Голос України. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text>.
3. Декрет Президента Республіки Беларусь № 8 от 21 декабря 2017 г. "О развитии цифровой экономики" [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим

доступу до ресурсу: http://president.gov.by/ru/official_documents_ru/view/dekret-8-ot-21-dekabrja-2017-g-17716/.

4. Ustawa z dnia 23 października 2018 r. o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych, ustawy - Ordynacja podatkowa oraz niektórych innych ustaw [Електронний ресурс] // Sejm Rzeczypospolitej Polskiej. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20180002193>.

*Рогозний Сергій Анатолійович
член Ради Федерації професійних
бухгалтерів та аудиторів України,
аспірант факультету обліку та
податкового менеджменту
Київського національного
економічного університету імені
Вадима Гетьмана*

ОСОБЛИВОСТІ УКЛАДАННЯ ДОГОВОРУ ОРЕНДИ СІЛЬГОСПЗЕМЕЛЬ

Українські землі вважаються одними з найродючіших в світі, саме тому зовнішні та внутрішні інвестори зацікавлені в оренді земель для здійснення підприємницької діяльності. Також, оренда земель сільськогосподарського призначення на сьогодні є актуальним питанням через мораторій на продаж землі в Україні. У зв'язку з сучасним нестабільним становищем в країні, сільськогосподарська галузь є специфічною і потребує детального опрацювання особливостей укладання договорів оренди сільгоспземель. В останні роки в Україні істотно розширилися можливості застосування договорів оренди та одночасно відбулися суттєві зміни у міжнародних облікових стандартах, що здійснюють регулювання обліку оренди землі [3]. А це створює нові виклики як для бухгалтерів-практиків, так і для науковців, що прагнуть удосконалити систему обліку подібних договорів під нові реалії

Дослідженням питання оренди землі, укладання договорів про оренду займаються такі вітчизняні науковці, як, В. Жук, О. Карпачова [1], С. Остапчук, С. Рогозний [1], П. Саблук, О. Ярмолюк [3] та ін.

Під орендою землі розуміють договірне платне володіння та користування земельною ділянкою, необхідною орендареві для проведення підприємницької або інших видів діяльності на певний термін [1]. Об'єктом оренди є сільськогосподарські угіддя та ділянки

виробничого, адміністративного чи іншого призначення, які перебувають у власності громадян, юридичних осіб, комунальній або державній власності. Сторонами договору оренди є орендодавець і орендар. При укладанні договору у сторін можуть виникати відповідні права та обов'язки.

Таблиця 1

Сторони договору оренди	
Орендодавець	Орендар
Орендодавцями земельних ділянок є громадяни та юридичні особи, у власності яких перебувають земельні ділянки, або уповноважені ними особи, а також органи виконавчої влади і місцевого самоврядування в межах наділених повноважень, які відповідно до закону передають земельні ділянки у користування.	Орендарями земельних ділянок є юридичні або фізичні особи, яким на підставі договору оренди належить право володіння і користування земельною ділянкою.

Договір оренди землі є юридичним підтвердженням взаємовідносин орендодавця і орендаря. Отже, договір оренди землі - це договір, за яким орендодавець зобов'язаний за плату передати орендареві земельну ділянку у володіння і користування на певний строк, а орендар зобов'язаний використовувати земельну ділянку відповідно до умов договору та вимог земельного законодавства [2].

Варто знати, що типова форма договору оренди землі була затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 3 березня 2004 р. № 220. Обов'язково у договорі оренди землі потрібно відобразити наступні істотні умови:

1. Об'єкт оренди і його характеристика: кадастровий номер, місце розташування та розмір земельної ділянки. Об'єкт за договором оренди вважається переданим орендарю з моменту державної реєстрації права оренди, якщо інше не встановлено законом;

2. Термін дії договору оренди. Варто зазначити, що незважаючи на те, що термін дії договору визначається за згодою сторін, він не може бути більше 50 років. При передачі в оренду земельних ділянок сільськогосподарського призначення для ведення товарного сільськогосподарського виробництва, фермерського господарства, особистого селянського господарства термін дії договору оренди землі визначається за згодою сторін, але також не може бути менше 7 років, а

якщо на таких землях проводиться гідротехнічна меліорація, термін дії договору оренди землі не може бути меншим 10 років.

Якщо договором оренди передбачено або орендодавець дає письмовий дозвіл на суборенду, то орендована земельна ділянка або її частина може передаватися орендарем у суборенду без зміни цільового призначення. Але, при цьому термін суборенди не може перевищувати строку, визначеного договором оренди землі;

3. Розмір орендної плати, включаючи її індексацію із зазначенням способу і умов розрахунків, термінів, порядку її внесення і перегляду та відповідальності за її несплату. З метою забезпечення підвищення рівня соціального захисту сільського населення, Указом Президента України «Про додаткові заходи щодо соціального захисту селян - власників земельних ділянок та земельних часток (паїв)» N 92/2002 від 02.02.2002, було встановлено, що плата за оренту земельних ділянок сільськогосподарського призначення повинна бути не меншою від 3% нормативної вартості земельної ділянки, земельної частки (паю) [1].

«За сучасних умов господарювання орента земель сільськогосподарського призначення є основною формою землекористування та базисом для реалізації прав власності на землю», - зазначає О. Ярмолюк [3]. В Україні, як в інших країнах з розвинутою ринковою економікою, орента земель сільськогосподарського призначення користується попитом. На значний обсяг орендних транзакцій також мав вплив чинний мораторій на відчуження сільськогосподарських земель в Україні.

Таким чином, орента земельних ділянок сільськогосподарського призначення є дуже поширеним явищем, і має ряд особливостей в регулюванні та виконанні, що потребує відповідного аналізу та забезпечення належного обліку і контролю.

Література:

1. Рогозний С.А., Карпачова О.В. Орента сільгоспземель: від договору до обліку Довідник Економіста. 2019. № 5, 2017. – URL: <https://www.hlb.com.ua/uk/2019/03/10/орента-сільгоспземель-від-договору-д/>
2. Про оренту землі: Закон України від 06.10.1998 № 161-XIV у ред. від 02.10.2003. Відомості Верховної Ради України. 2004. № 10. Ст. 102.
3. Ярмолюк О. Ф. Особливості обліку оренти земель сільськогосподарського призначення в умовах застосування мсфз (ifrs) 16 «орента». Ефективна економіка. 2019. № 5. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7066> (дата звернення: 08.10.2020). DOI: 10.32702/2307-2105-2019.5.60

Соколова Яна Анатоліївна
студентка 2 курсу магістратури
заочної форми навчання, Академії
адвокатури України

Науковий керівник: Гарагонич
Олександр Васильович, кандидат
юридичних наук, доцент, професор
кафедри цивільного, господарського
права та процесу Академії
адвокатури України

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ІНСТИТУТУ ВІДНОВЛЕННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ФІЗИЧНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ

Анотація. *Останні фінансові кризи в Україні 2008 та 2014 років змусили громадян опинитися в дуже скрутній ситуації, коли сума їх фінансових зобов'язань стала непомірною та яку неможливо погасити й за декілька десятків років. Прогресивним кроком у врегулюванні такої ситуації стало впровадження інституту відновлення платоспроможності фізичних осіб, який закріплений в Кодексі України з процедур банкрутства, що був введений в дію в жовтні 2019 року (далі – КУЗПБ). КУЗПБ – це комплексний нормативно-правовий акт, покликаний врегулювати всі процедурні питання банкрутства, у т.ч. відновлення платоспроможності фізичних осіб в Україні. Так, зазначеному питанню приділена книга четверта КУЗПБ, яка закріплює особливості та порядок провадження у справах про відновлення платоспроможності як фізичних осіб, так і фізичних осіб – підприємців. КУЗПБ, як і будь-який процесуальний нормативно-правовий акт є дієвим тоді, коли існує позитивна судовою практика при вирішенні питань, які ним регулюються. В статті досліджено судову практику, яка відображає проблемні питання відкриття проваджень у справах про відновлення платоспроможності фізичних осіб, зокрема відсутність доказів щодо сплати судового збору боржником, неподання проекту плану реструктуризації. Автором статті надано пропозиції щодо внесення змін до існуючих норм КУЗПБ, втілення яких стане міцним підґрунтям у судовій практиці в частині безперешкодного відкриття проваджень у справі про неплатоспроможність фізичних осіб.*

Ключові слова: боржник – фізична особа, Кодекс України з процедур банкрутства, заява про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність, судовий збір, проект плану реструктуризації, банкрут.

Останніми роками відбуваються масштабні зміни законодавства України. Виключенням не стало й оновлення господарського законодавства, зокрема інституту банкрутства в Україні. Так, з 21 жовтня 2019 року вступив в дію Кодекс України з процедур банкрутства від 18.10.2018 р. № 2597-VIII (далі – КУзПБ). КУзПБ встановлює умови та порядок відновлення платоспроможності боржника – юридичної особи або визнання його банкрутом з метою задоволення вимог кредиторів [1]. Прогресивним нововведенням законодавця стало закріплення в КУзПБ правового механізму відновлення платоспроможності саме фізичних осіб. КУзПБ передбачає можливість провадження у справах про неплатоспроможність боржника як фізичної особи, так і фізичної особи-підприємця.

Науковими дослідженнями питань банкрутства в Україні займалися такі вітчизняні вчені, як О. Б. Андрушко, М. П. Войнаренко, О.В. Гарагонич, В.Г. Гонаренко, С.В. Жуков, Н.І. Коломієць, Б.М. Поляков, Н. А. Хрущ, В.С. Щербина та інші. Проте переважна більшість даних досліджень проведена до набрання чинності КУзПБ, що обумовлює актуальність обраної теми статті.

Метою статті є аналіз законодавчих положень КУзПБ про відновлення платоспроможності фізичної особи, проблем їх практичного застосування і вироблення на підставі цього пропозицій по вдосконаленню законодавства.

Виклад основного матеріалу. Важливим елементом розвитку економіки є розвиток процедури банкрутства, тому що механізми процедури банкрутства роблять вітчизняний ринок конкурентоздатним у глобальній боротьбі за фінансові ресурси, а права кредиторів (інвесторів) захищеними. Прийнятий Верховною Радою КУзПБ вперше за всю історію незалежності Україні дає можливість стати незалежним від боргів громадянам – фізичним особам шляхом реструктуризації їх боргів, а в разі неможливості у майбутньому погасити борги – їх списання [2, с. 175].

Статтею 1 КУзПБ закріплено, що боржником є юридична особа або фізична особа, у тому числі фізична особа – підприємець, яка неспроможна виконати свої грошові зобов'язання, строк виконання яких настав.

Регулювання провадження для фізичних осіб у справах про неплатоспроможність здійснюється нормами Книги четвертої КУзПБ. Провадження у справі про неплатоспроможність боржника – фізичної особи або фізичної особи – підприємця може бути відкрито лише за заявою боржника та за наявності таких підстав, як: розмір прострочених зобов'язань боржника перед кредитором) (кредиторами) становить не менше 30 розмірів мінімальної заробітної плати; боржник припинив погашення кредитів чи здійснення інших планових платежів у розмірі

більше 50% місячних платежів за кожним з кредитних та інших зобов'язань упродовж 2 місяців; ухвалено постанову у виконавчому провадженні про відсутність у фізичної особи майна, на яке може бути звернено стягнення; існують інші обставини, які підтверджують, що найближчим часом боржник не зможе виконати грошові зобов'язання чи здійснювати звичайні поточні платежі (загроза неплатоспроможності)).

Частина 3 ст. 116 КУзПБ встановлює, що до зави боржника додається перелік документів, які підтверджують певні факти у провадженні. В зазначеному списку відсутній такий документ, що підтверджує сплату судового збору. Ст. 2 Закону України «Про судовий збір» від 08.07.2011 р. № 3674-VI (далі – Закон України № 3674-VI) зазначено, що платники судового збору – громадяни України, іноземці, особи без громадянства, підприємства, установи, організації, інші юридичні особи (у тому числі іноземні) та фізичні особи – підприємці, які звертаються до суду чи стосовно яких ухвалене судове рішення, передбачене даним Законом [3]. В ч. 2 ст. 3 Закону України № 3674-VI наведений перелік заяв, за подання яких не справляється судовий збір, в якому відсутнє посилання на заяву фізичної особи про відновлення її платоспроможності. Отже, постає питання чи має боржник сплачувати судовий збір? Наразі, відомі непоодинокі випадки в судовій практиці, коли суди залишали без руху заяви фізичних осіб у разі неподання доказів сплати судового збору за звернення із заявою про відкриття провадження у справі. Так, в ухвалі Господарського суду Харківської області від 03.01.2020 р. у справі № 922/46/20 суд дійшов висновку, що заява, на підставі якої суд розглядає справу (заяву), тобто первісна заява, а саме позовна заява, заява про відкриття провадження у справі про банкрутство, заява про видачу судового наказу, підлягає оплаті судовим збором. Враховуючи те, що до заяви фізичної особи не додано доказів авансування боржником на депозитний рахунок суду винагороди керуючому реструктуризацією за три місяці виконання повноважень та доказів сплати судового збору за звернення із заявою про відкриття провадження у справі, суд дійшов висновку, що заява підлягає залишенню без руху з наданням заявнику строку для усунення зазначених недоліків [4]. Наступним прикладом залишення заяви фізичної особи про відкриття провадження у справі про його неплатоспроможність без руху є ухвала Господарського суду Харківської області від 02.12.2019 р. у справі № 922/3911/19 [5]. Також в ухвалі Господарського суду Одеської області від 25.05.2020 р. у справі № 916/1416/20 зазначено, що заявником до заяви про відкриття провадження у справі про банкрутство не додано належних доказів територіальної підсудності для пред'явлення позову, доказів авансування винагороди арбітражному керуючому та доказів сплати

судового збору у встановленому законодавством розмірі, суд залишає заяву про відкриття провадження у справі про банкрутство без руху [6].

У рішенні Європейського суду з прав людини у справі Креуз проти Польщі від 19.06.2001 № 28249/95 [9] зазначено, що вимога сплати зборів цивільними судами у зв'язку з поданням позовів, які вони мають розглянути, не може вважатися обмеженням права доступу до суду. В рішеннях Європейського суду з прав людини у справі «Пелевін проти України» від 20.05.2010 № 24402/02 [10] та у справі «Наталія Михайленко проти України» від 30.05.2013 № 49069/11 [11] зазначено, що право на доступ до суду не є абсолютним та може підлягати обмеженням, зокрема щодо умов прийнятності скарг (заяв); оскільки право на доступ до суду за своєю природою потребує регулювання державою, регулювання може змінюватися у часі та місці відповідно до потреб та ресурсів суспільства та окремих осіб [7].

Разом із заявою про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність боржник зобов'язаний подати пропозиції щодо реструктуризації боргів (проект плану реструктуризації боргів) (п. 4 ст. 116 КУзПБ). Судова практика свідчить про те, що додатковою причиною залишення заяви без руху про відкриття провадження у справі є не подання боржником до позовної заяви проекту плану реструктуризації. Законодавцем не визначено, яким саме критеріям має відповідати цей проект плану, чи має він кореспондувати з вимогами, що висувуються до плану реструктуризації боргів боржника (ст. 124 КУзПБ), що розробляється з метою відновлення його платоспроможності. Так, в ухвалі Господарського суду м. Києва від 13.02.20 р. у справі № 910/1180/20 зазначено, що відповідно до ч. 4 ст. 116 КУзПБ разом із заявою про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність боржник зобов'язаний подати пропозиції щодо реструктуризації боргів (проект плану реструктуризації боргів). Вказана норма Кодексу не містить альтернативного положення про можливість подання замість проекту плану реструктуризації боргів фізичної особи пояснень щодо неможливості подання такого плану [7].

Господарський суд м. Києва в ухвалі від 07.04.20 р. у справі № 910/4511/20 зазначив, що у відповідності до ст. 1 КУзПБ реструктуризація боргів боржника – судова процедура у справі про неплатоспроможність фізичної особи, що застосовується з метою відновлення платоспроможності боржника шляхом зміни способу та порядку виконання його зобов'язань згідно з планом реструктуризації боргів боржника. Отже, план реструктуризації повинен містити умови відновлення платоспроможності боржника шляхом зміни способу та порядку виконання його зобов'язань згідно з планом реструктуризації боргів боржника. Таким чином, боржнику потрібно подати суду проект

плану реструктуризації боргів, який відповідає вимогам чинного законодавства [8].

Виходячи з наведеної та існуючої судової практики можна зробити висновок, що саме на етапі складання проекту плану реструктуризації боржнику потрібна правнича допомога та консультація фахівця з галузі права. Це додаткова фінансова нагрузка на боржника навіть до моменту відкриття провадження у справі судом. Також треба відмітити, що боржнику доведеться проавансувати на депозитний рахунок суду суму винагороди керуючому реструктуризацією за три місяці виконання повноважень (п.12 ч.3 ст.116 КУЗПБ). Відповідно до п.3 ч.2 ст.30 КУЗПБ розмір основної грошової винагороди арбітражного керуючого за виконання ним повноважень керуючого реструктуризацією становить п'ять розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб за кожен місяць виконання арбітражним керуючим повноважень [1]. Станом на листопад 2020-го року сума авансування становить 32 955 грн., а це є значним обов'язковим фінансовим навантаженням на боржника, а тому самостійне виконання боржником покладених на нього нормами КУЗПБ завдань на етапі, який передуює відкриттю провадження у справі, дозволить заощадити гроші заявнику. Адже, звернення боржників – фізичних осіб до господарських судів із заявами про відкриття проваджень у справах про банкрутство набирають значного поширення, а тому зазначена проблематика потребує своєчасного реагування та вирішення.

Проведене дослідження дає підстави зробити висновок про необхідність внесення змін до положень КУЗПБ про відновлення платоспроможності фізичної особи.

У зв'язку з цим пропонується:

1. Викласти ч. 3 ст. 116 КУЗПБ у такій редакції «п.15 докази сплати судового збору, крім випадків, коли згідно із законом судовий збір не підлягає сплаті».

2. Доповнити ч. 4 ст.116 КУЗПБ переліком вихідних даних, які мають бути зазначені в проекті плану реструктуризації боргів боржника. Такими даними можуть бути:

I. Загальні положення (анкетні дані боржника; виклад обставин, які спричинили неплатоспроможність боржника).

II. Предмет плану реструктуризації боргів боржника (на підставі якого договору виникла заборгованість; загальна сума заборгованості, в т.ч. основна сума заборгованості, заборгованість за процентами, суми пені, штрафів, неустойки, суми комісії тощо).

III. Майновий стан боржника (рухоме, нерухоме майно, корпоративні права, цінні папери, грошові кошти на депозитах, грошові кошти на розрахункових рахунках та ін.).

IV. Майно боржника, яке є предметом забезпечення (за договором).

V. Інформація про доходи боржника (доходи, які боржник отримує та доходи, які боржник розраховує отримати протягом процедури реструктуризації боргів).

VI. Розмір суми, яка щомісяця виділятиметься для погашення вимог кредиторів.

VII. Розмір суми, яка щомісяця виділятиметься для погашення наявних у боржника обов'язкових періодичних зобов'язань (відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю фізичної особи; виплата аліментів; виконання інших вимог, які нерозривно пов'язані з особистістю фізичної особи; сплата комунальних послуг тощо).

VIII. Вимоги кредиторів, які будуть прощені (списані) у разі виконання плану реструктуризації боргів (за загальною процедурою, що передбачена Книгою 4 КУЗПБ, за спеціальною процедурою – відповідно до п.5 Прикінцевих та перехідних положень).

IX. Розмір суми, яка щомісяця залишатиметься боржнику на задоволення побутових потреб (не менше одного прожиткового мінімуму на боржника та на кожну особу, яка перебуває на його утриманні).

X. Зміна способу та порядку виконання зобов'язань (альтернативна умова).

XI. Відстрочення чи розстрочення або спрощення (списання) боргів чи їх частини (передбачаються або не передбачаються). У разі, якщо передбачаються, то при відстроченні мають бути зазначені відомості про кредитора(-ів); загальна сума вимог кредитора(-ів); сума вимог кредитора(-ів), яка відстрочується; строк, до якого відстрочується погашення вимог кредитора(-ів). При розстроченні мають бути зазначені відомості про кредитора(-ів); загальна сума вимог кредитора(-ів); графік погашення вимог кредитора(-ів); сума виплат. При спрощенні (списанні) боргів чи їх частини мають бути зазначені наступні дані – відомості про кредитора(-ів); загальна сума вимог кредитора(-ів); розмір суми, яка спрощується (списується).

XII. Виконання зобов'язань боржника третіми особами (не передбачається/ якщо передбачається, то ким саме).

XIII. Заходи, спрямовані на покращення майнового стану боржника та задоволення вимог кредиторів (не потребує/ якщо потребує – вказати які саме).

Висновки. Впровадження такого юридичного механізму, як відновлення платоспроможності фізичної особи, закріпленого в КУЗПБ, є потужним кроком у розвитку процедури банкрутства в Україні, адже реформування системи банкрутства визначено в Україні серед пріоритетних (Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020», План законодавчого забезпечення реформ в Україні). Практична реалізація

норм про відновлення платоспроможності фізичної особи в Україні виявила наявні проблемні питання, які потребують подальшого дослідження та вдосконалення. Для вирішення виявлених проблем норми статей КУзПБ мають бути доповнені окремими положеннями, зокрема, ч. 3 ст. 116 має містити вказівку на наявність доказів сплати судового збору боржником – фізичною особою, ч. 4 ст. 116 – більш детальний опис положень, що мають зазначатися у проекті плану реструктуризації боргів боржника. Усунення прогалин у законодавстві стане безперешкодним підґрунтям у судовій практиці в частині відкриття проваджень у справі про неплатоспроможність фізичних осіб.

Література:

1. Кодекс України з питань банкрутства від 18.10.2018 № 2597-VIII. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#n1639>
2. Лукашук М. Правове регулювання банкрутства фізичних осіб на підставі Кодексу України з процедур банкрутства // Застосування норм Кодексу України з процедур банкрутства. Збірка наукових статей / М. Лукашук. – Київ: Алерта, 2019. – С. 174–181.
3. Закон України Про судовий збір від 08.07.2011 р. № 3674-VI. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3674-17#Text>
4. Ухвала Господарського суду Харківської області від 03.01.2020 р. у справі № 922/46/20. Режим доступу: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/86962082>
5. Ухвала Господарського суду Харківської області від 02.12.2019 р. у справі № 922/3911/19. Режим доступу: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/86033934>
6. Ухвала Господарського суду Одеської області від 25.05.2020 р. у справі № 916/1416/20. Режим доступу: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89401920>
7. Ухвала Господарського суду м. Києва від 13.02.2020 у справі № 910/1180/20. Режим доступу: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87558973>
8. Ухвала Господарського суду м. Києва від 07.04.2020 у справі № 910/4511/20. Режим доступу: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88611231>
9. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Креуз проти Польщі» від 19.06.2001 № 28249/95. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_030#Text
10. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Пелевін проти України» № 24402/02 від 20.05.2010. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_658#Text
11. Рішення Європейського суду з прав людини у справі від 30.05.2013 № 49069/11. Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/SOO00547.html

Інтелектуальна власність та його захист. Інформаційне право

*Вей Олег Андрійович
Адміністратор Територіального
сервісного центру №4649
Регіонального сервісного центру ГСЦ
МВС у Львівській області (філія ГСЦ)*

ПРО РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ЇХ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

На сьогоднішній день в розвинених державах світу приділяють велику увагу питанню інформатизації суспільства. Це означає, що країна, буде володіти і розпоряджатись потужними інформаційними ресурсами, матиме ефективну систему їх реалізації, буде знати динаміку та перспективи розвитку інформаційних технологій на сучасному рівні науково-технічного прогресу. Сучасний етап розвитку суспільства в країнах, що володіють інформаційними технологіями можемо охарактеризувати як період всеохоплюючої інформатизації усіх соціальних інституцій та процесів, які пов'язані із формуванням інформаційних ресурсів і трансляції знань. У світі обсервується стрімкий розвиток засобів інформатизації (комп'ютерів, комп'ютерних мереж, всіляких електронних пристроїв) і, в зв'язку з цим, створення нових інформаційних технологій обробки, передачі, отримання та збереження інформації.

Однією із важливих умов підвищення рейтингу довіри до органів внутрішніх справ є всебічне використання сучасних методів та технологій, які стали можливими завдяки науково-технічному прогресу, який у свою чергу в останні роки зазнав бурхливого злету у напрямі розвитку інформаційних технологій.

В реаліях сьогодення складно уявити функціонування будь-якого з структурних органів Міністерства внутрішніх справ України (далі МВС України) без інформаційної підтримки та інформаційного забезпечення, накопичення та систематизації інформації в базах даних. Це є наочним підтвердженням загальновідомої тези «хто володіє інформацією, той володіє світом» [1, 202].

У 1991 році в системі МВС України почала формуватися перша місцева обчислювальна мережа, доступ до якої було надано керівникам МВС та головним службам управління, а 1992 рік став початком

формування єдиної системи інформаційного забезпечення органів внутрішніх справ МВС України – системи обробки даних, в котрій інформація обробляється за єдиною схемою, на основі єдиних для різних задач вихідних та нормативно-довідкових матеріалів. У 2000 році інформаційна мережа вже складалася з місцевих обчислювальних мереж структурних підрозділів МВС України та УМВС, які були об'єднані в одну інформаційну систему. Місцеві мережі кожної структурної служби функціонували самостійно та автономно. Відповідні служби апарату МВС створювали та супроводжували місцеві бази даних, доступ до яких відбувався відповідно до службових потреб співробітників [2].

У 2002 році був створений Департамент інформаційно-аналітичного забезпечення МВС України. Даний підрозділ є структурним підрозділом апарату МВС України, основне функціональне призначення якого полягає у розробці та впровадженні інформаційних технологій в діяльність органів внутрішніх справ України [3, с. 80]. Департамент також забезпечує формування електронних версій для персональних обліків МВС – «Зниклі громадяни», «Особи, які переховуються від органів влади», «Неопізнані труп», «Культурні цінності», «Мобільні телефони», «Транспортні засоби у розшуку», «Зброя у розшуку» та ін. На основі Департаменту інформаційно-аналітичного забезпечення у 2006 році передбачалась організація Оперативно-аналітичного департаменту, який мав відповідати за розбудову оперативно-аналітичних структур в центральному апараті та в регіональних підрозділах. Однак, мета і завдання новоствореного підрозділу не були чітко визначені, тому вже у 2007 році його реорганізували у Департамент стратегічного аналізу і прогнозування. Тоді ж були створені сектори інформаційних технологій в складі міських, районних та лінійних органів внутрішніх справ [4].

Звертаємо увагу, що в Міністерстві внутрішніх справ України на протязі останніх 45 років було накопичено позитивний досвід застосування різноманітних інформаційних та інформаційно-телекомунікаційних систем оперативно-розшукового та інформаційно-довідкового призначення. Департаментом інформаційних технологій МВС України була створена та зазнає постійного покращення система інформаційного забезпечення, яка здійснює інформаційну підтримку практичної діяльності органів внутрішніх справ. Серед найбільш потужних складових вищезгаданої системи необхідно відмітити «Інтегровану інформаційно-пошукову системи МВС України» («АРМОР»), «ЄРДР», «НАІС», «АРКАН», «ЦУНАМІ», «ГАРПУН». Практика здійснення органами внутрішніх справ їх безпосередніх завдань переконливо свідчить про важливу, а в багатьох випадках пріоритетну роль системи інформаційного забезпечення МВС України як ланки, що

значно підвищує ефективність роботи всієї системи правоохоронних органів України.

Як показав історичний огляд розвитку інформаційного забезпечення в Україні, протягом останнього часу зазнали змін умови його розвитку – на засадах демократії та гласності, а також стрімкого провадження новітніх інформаційних технологій. Цілком логічно, що у зв'язку з цим деякі сфери інформатизації правоохоронної діяльності залишаються не до кінця врегульованими, що вимагає проведення ґрунтовного аналізу змісту нормативно-правової бази [5, с. 168]. Характеризуючи сучасний стан вітчизняного інформаційного законодавства у сфері правоохоронної діяльності, К.І. Беляков вказує на відсутність легальної чіткої, ієрархічної єдності в системі інформаційного законодавства, що викликає суперечливе тлумачення та застосування його норм в практиці [6, с. 222].

М. Перепелиця та А. Володько у своєму дослідженні формування інформаційних систем наголошують також на невідповідності рівня розвитку інформаційних систем наявним актуальним потребам працівників правоохоронних органів. Науковці також констатують, що на даний час працівники правоохоронних органів не в повному обсязі використовують впроваджені інформаційні системи, а в умовах проведення реформи в правоохоронній сфері постала проблема простоювання і загублення наявних систем, які довели свою ефективність на практиці. Це зумовлено тим, що відбувається розформовування підрозділів, завдання яких полягало у наданні та внесенні інформації до інформаційних систем, а нові підрозділи даними функціями ще не були наділені [7, с. 84].

Узагальнюючи, відмітимо, що інтеграція інформаційних технологій в діяльність органів МВС України дозволяє удосконалити механізми управління боротьби зі злочинністю, забезпечує належне функціонування структурних підрозділів внутрішніх справ, що сприятиме, оперативному отриманню доступу до оперативної інформації, необхідної для виконання оперативно-службових завдань, кваліфіковано здійснювати їх аналіз, та приймати відповідні управлінські рішення. Розвиток комп'ютерних технологій дає змогу для створення нових форм і методів роботи, підвищення професіоналізму кожного працівника органів Міністерства внутрішніх справ України.

Використана література:

1. Танкушина Т. Ю. Автоматизовані інформаційні системи в структурі реєстраційної діяльності міліції: становлення, розвиток, сучасність // Вісник Запорізького національного університету: збірник наукових праць. Юридичні науки: [у 2 ч.]. – Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2011. – Ч. I. – 224 с.

2. Криштанович М.Ф. Модернізація механізмів державного управління в системі органів внутрішніх справ сучасної України: дис. ... д-ра наук з держ. упр.: 25.00.02 / Криштанович Мирослав Франкович ; Чорномор. нац. ун-т ім. Петра Могили. - Миколаїв, 2016. - 474 с. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/09/Kryshtanovych_dis.pdf
3. Янковська О.Г. До питання ефективності системи інформаційного забезпечення у розкритті та розслідуванні злочинів [Електронний ресурс] / О.Г. Янковська // Правова інформатика. - № 2(26). - 2010. - С. 78-81. - Режим доступу: <http://ippi.org.ua/sites/default/files/10yogrrz.pdf>
4. Криштанович М.Ф. Державне управління інформаційно-аналітичним забезпеченням діяльності органів внутрішніх справ України: стан та перспективи розвитку [Електронний ресурс] / М.Ф. Криштанович // Теорія та практика державного управління. - 2012. - Вип. 4. - С. 104-111. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Trpdu_2012_4_17.
5. Парубін К.О. Нормативно-правове забезпечення інформатизації міліції України / К. О. Парубін // Право і Безпека. - 2012. - № 1. - С. 168-171. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pib_2012_1_38.
6. Беляков К.І. Інформатизація в Україні: проблеми організаційного, правового та наукового забезпечення. Монографія. - К. : КВІЦ, 2008 – 576 с
7. Перепелиця М.М. Порядок формування інформаційних пошукових систем у системі МВС [Електронний ресурс] / М.М. Перепелиця. А.Г. Володько // Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. - 2016. - № 2. - С. 75-85. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhnuvs_2016_2_13c.

*Костенко Ірина Валентинівна
кандидат юридичних наук, доцент
кафедри публічного права,
Національного технічного
університету України “Київський
політехнічний інститут імені
Ігоря Сікорського”*

ПРОБЛЕМИ ОХОРОНИ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

Проблеми правового регулювання інтелектуальної власності мережі Інтернет загальновідомі. Це ідентифікація користувачів, відповідальність інформаційних посередників, швидкість поширення інформації, мультиюрисдикційність та ін.

Вчені сходяться на думці, що захист продуктів інтелектуальної власності у мережі Інтернет – серйозна проблема. Результат інтелектуальної діяльності - це продукт, який з появою Інтернет вийшов на світовий ринок. До нього входять згідно з Законом України "Про авторське право і суміжні права", програмне забезпечення (операційні системи, інструментальне середовище, прикладні програми, утиліти), бази даних, файли з інформацією, отриманою в результаті розумової праці, що відрізняється новизною та оригінальністю [1]. Інтернет сам по собі є самостійним об'єктом правового регулювання: це універсальна система об'єднаних мереж, що дозволяють забезпечити включення будь-яких масивів довідкових та інших інформаційних послуг, здійснення різних цивільно-правових угод для надання їх користувачам. [2]. Другою проблемою постає проблема мультиюрисдикційності. Інтернет явище без кордонів, але є державні кордони і національна юрисдикція.

Судочинство більшості країн застосує правило місця вчинення порушення. Але в Інтернеті ця ключова категорія не працює. Багато Інтернет-ресурсів, які використовуються для поширення нелегального контенту або для іншої незаконної діяльності, функціонують на доменних іменах, зареєстрованих на резидентів офшорних або африканських країн, недоступних для органів правосуддя країн ЄС та США, користуючись тим, що «традиційне» правосуддя вимагає пред'являти позов тільки за місцем знаходження відповідача та його офіційного сповіщення.

Все більше і більше творів, у вигляді електронної версії, набувають поширення по глобальній мережі Інтернет, які контролювати традиційними методами практично неможливо. Тому в Україні, і в усьому світі починають застосовувати нові методи регулювання.

В Україні широко застосовується так званий «антипіратський» закон 2018 р. - Закон України «Про внесення змін до статті 5 Закону України «Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних». Метою Закону є удосконалення процесу маркування контрольними марками примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних [3].

Крім розвитку традиційних механізмів захисту права, в українській доктрині обговорюються і нові кардинальні заходи - наприклад, проект введення єдиного збору за використання об'єктів авторського права («глобальна ліцензія»), або страхового внеску на випадок, якщо власника ресурсу притягнуть до відповідальності («обов'язкове страхування»).

Отже поява Інтернету поставила перед національним законодавцем і судочинством, які зобов'язані захищати продукти інтелектуальної власності величезні виклики. Але слаборозвинені країни не поспішають захищати продукти інтелектуальної власності, які розповсюджуються

через мережу Інтернет, через свої слабкі економічні можливості і недостатній світовий механізм захисту цього контенту. Мова йде про розповсюдження контрафактної продукції. Правоохоронці національних держав можуть контролювати тільки процеси «виходу з онлайну». Наприклад, затримати кібер-злочинця, який одержує в банку виручку від незаконних операцій, перехопити партію контрафактного товару при врученні покупцеві і т.д. У тих же ситуаціях, коли вся діяльність здійснюється онлайн, без реального зв'язку з територією юрисдикції, правоохоронці поки що безсилі.

Список використаних джерел:

1. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 32.12.1993 № 13, ст.64 дата оновлення: 02.10.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12#Text>
2. Бубенко П. Т. В. В. Величко, С. М. Глухарєв Інтелектуальна власність : навч. посіб. для студентів ВНЗ. Харків. нац. акад. міськ. господарства, 2011. 215 с.
3. Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних: Закон України від 23.03.20 № 24, ст.183 дата оновлення: 02.10.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1587-14#Text>

ЗМІСТ

ЮРИДИЧНЕ СПРЯМУВАННЯ

Теорія та історія держави і права. Філософія права. Історія політичних і правових вчень

Колісник Владислав Васильович ВЕРХОВЕНСТВО ПРАВА – ЯК ОСНОВОПОЛОЖНИЙ ПРИНЦИП ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ МОДЕРНІЗАЦІЇ.....3

Соколова Ірина Олександрівна ПРАВОВАСТОСОВЧИЙ АКТ: ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА.....4

Юркевич Михайло Васильович ПРАВОВА ОХОРОНА ЛІСІВ В АВСТРИЙСЬКОМУ ЛІСОВОМУ ЗАКОНІ 1852 Р.....9

Конституційне право. Конституційне процесуальне право. Міжнародне право

Maksurov Alexey Anatolevich COORDINATING RULES OF LAW IN THE LEGISLATION ON THE INTERNAL AFFAIRS OF THE REPUBLIC OF BULGARIA.....15

Давиденко Олександр Ігорович ПРАВОВОВИЙ СТАТУС ЄС В ГЕНЕРАЛЬНІЙ АСАМБЛЕї ООН.....16

Петрук Алла Анатоліївна ФАКТОРИ, ЩО ОБУМОВЛЮЮТЬ ФРАГМЕНТАЦІЮ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА.....19

Цивільне та сімейне право. Цивільне процесуальне право. Комерційне право. Житлове право. Зобов'язальне право. Міжнародне приватне право. Трудове право та право соціального забезпечення

Глевацький Владислав Васильович ВПЛИВ МІЖНАРОДНОГО ТРУДОВОГО ПРАВА НА СУЧАСНЕ ТРУДОВЕ ПРАВО.....22

Дмитренко Артем Миколайович ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЦИВІЛЬНИХ ВІДНОСИН У ПРОФЕСІЙНОМУ ФУТБОЛІ.....24

Калитовська Софія Олегівна КОМПЕНСАЦІЯ І ВІДШКОДУВАННЯ ЗБИТКІВ ІНОЗЕМНИМ ІНВЕСТОРАМ ЯК ДЕРЖАВНА ГАРАНТІЯ ЗАХИСТУ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ.....25

***Ковалевська Анастасія Геннадіївна* ОСОБЛИВОСТІ СУБ'ЄКТНОГО СКЛАДУ ЗА ДОГОВОРОМ ПОБУТОВОГО ПІДРЯДУ28**

***Кротенко Віталій Васильович* ЗАЙНЯТІСТЬ НАСЕЛЕННЯ – ОДНА ІЗ ГЛОБАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ СЬОГОДЕННЯ.....29**

***Писаренко Марина Олександрівна* ДО ПИТАННЯ ПРО ДІЄВІСТЬ ЗАКОНОДАВЧОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПИТАНЬ ВИКОРИСТАННЯ Й УПРАВЛІННЯ КОМУНАЛЬНОЮ ВЛАСНІСТЮ.....31**

***Хільчук Марія Іванівна* ПІДСТАВИ ТА ОСОБЛИВОСТІ НАБУТТЯ КОРПОРАТИВНИХ ПРАВ.....34**

**Кримінальне право. Кримінальне процесуальне право.
Криміналістика. Кримінологія. Кримінально-виконавче право.
Судоустрій. Правоохоронні органи, прокуратура та адвокатура**

***Миргород Віолетта Олегівна, Володіна Оксана Олександрівна* НЕЗАКОННЕ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ АБО ВИКРАДЕННЯ ЛЮДИНИ: СКЛАД КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ, КВАЛІФІКУЮЧІ ОЗНАКИ.....39**

***Шептовицька Анна Артурівна* СОЦІАЛЬНІ УМОВИ, ЯК ДОМІНУЮЧИЙ ФАКТОР У ФОРМУВАННІ ОСОБИ ЗЛОЧИНЦЯ.....42**

Адміністративне право. Адміністративне процесуальне право. Митне та податкове право. Муніципальне право

***Дрига Дмитро Андрійович* ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИЙ ПРОСТІР ВЗАЄМОДІЇ НАСЕЛЕННЯ І МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ВЛАДИ: ПРАВОВІ АСПЕКТИ.....45**

***Коссе Дмитро Дмитрович* ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ ТА ЗАСТОСУВАННЯ ЄДИНОГО СТАНДАРТУ АВТОМАТИЧНОГО ОБМІНУ ПОДАТКОВОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.....48**

***Пристінська Катерина Олександрівна* КОМПЕТЕНЦІЯ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ У СФЕРІ БОРОТЬБИ З НЕЗАКОННИМ ОБІГОМ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ ТА ПСИХОТРОПНИХ РЕЧОВИН.....52**

Екологічне право. Земельне право. Аграрне право

Бузунко Олена Анатоліївна СУДОВИЙ ЗАХИСТ ЕКОЛОГІЧНИХ ПРАВ ЛЮДИНИ.....56

Палійчук Володимир Богданович ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ ПРАКТИКИ ЄСПЛ ПРИ ВИРІШЕННІ ЗЕМЕЛЬНИХ СУДОВИХ СПОРІВ.....60

Романівський Вадим Іванович ІНОЗЕМНІ ОСОБИ ЯК СУБ'ЄКТИ ПРАВА ВЛАСНОСТІ НА ЗЕМЛЮ.....63

Шумара А.А., Корнєєв Юрій Валентинович ВІДНОВЛЕННЯ ЗЕМЕЛЬ ЯК РІЗНОВИД ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН.....67

Господарське право. Господарське процесуальне право. Фінансове право. Банківське право

Рогозін Денис Андрійович ПРАВОВИЙ СТАТУС КРИПТОВАЛЮТ В КРАЇНАХ-СУСІДАХ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ.....71

Рогозний Сергій Анатолійович ОСОБЛИВОСТІ УКЛАДАННЯ ДОГОВОРУ ОРЕНДИ СІЛЬГОСПЗЕМЕЛЬ.....74

Соколова Яна Анатоліївна ДЕЯКІ ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ІНСТИТУТУ ВІДНОВЛЕННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ФІЗИЧНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ.....77

Інтелектуальна власність та його захист. Інформаційне право

Вей Олег Андрійович ПРО РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ЇХ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ.....84

Костенко Ірина Валентинівна ПРОБЛЕМИ ОХОРОНИ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ.....87

ЕКОНОМІЧНЕ СПРЯМУВАННЯ

Економіка, організація і управління підприємствами, галузями, комплексами

<i>Malik L.N.</i> THE MECHANISM OF MAINTENANCE OF ECONOMIC SAFETY OF GOVERNMENT PROGRAMS.....	3
<i>Matkovska Diana</i> STATE FINANCIAL CONTROL. ESSENCE AND MAIN DEVELOPMENT TRENDS.....	5
<i>Rusanjuk V.V.</i> STATE-PRIVATE PARTNERSHIP AS THE FORM OF REALIZATION OF GOVERNMENT PROGRAMS.....	7
<i>Глявіна А.А.</i> ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ПРАЦІВНИКІВ ОРГАНІЗАЦІЇ ПІД ЧАС ВІДДАЛЕНОЇ РОБОТИ.....	9
<i>Давидчук Сергій Миколайович</i> АНАЛІЗ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ УКРАЇНИ.....	11
<i>Тахтамірова Марія Миколаївна</i> АНАЛІЗ ЧИННИКІВ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО КЛІМАТУ У КОЛЕКТИВІ.....	13
<i>Ходюк Ольга Олегівна</i> ОПТИМІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ ПОТЕНЦІАЛОМ ПАТ «ЗЗБК ІМ. СВІТЛАНИ КОВАЛЬСЬКОЇ».....	16
<i>Царанкіна Марина Олегівна</i> МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ПІДПРИЄМСТВА.....	18
<i>Цупрова Вікторія Станіславівна</i> НАВЧАННЯ ПРАЦІВНИКІВ ЗА ДОПОМОГОЮ E-LEARNING.....	20
<i>Шапрова Лоліта Олегівна</i> РЕІНЖИНІРИНГ ЯК НАПРЯМ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ТРАНСПОРТНО-ЕКСПЕДИТОРСЬКИХ КОМПАНІЙ.....	22

Менеджмент

<i>Шашко Вікторія Олександрівна, Дорошенко Сергій Анатолійович</i> ЩОДО ПИТАННЯ УХВАЛЕННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ.....	24
--	----

Маркетинг

<i>Коноваленко Анастасія Сергіївна</i> СТРАТЕГІЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ БЕЗПЕКОЮ ХАРЧУВАННЯ ДІТЕЙ.....	26
<i>Микиша Анна Дмитрівна</i> РЕКЛАМА ЯК ОСНОВНИЙ ПСИХОЛОГІЧНИЙ ЧИННИК ВПЛИВУ НА ЛЮДИНУ.....	30
<i>Проскурніна Надія Вікторівна, Михайлова Юлія Олексіївна</i> АНАЛІЗ СУТНОСТІ МІЖНАРОДНОГО МАРКЕТИНГУ.....	32
<i>Ціхановська Олена Михайлівна, Волошенюк Людмила Анатоліївна</i> ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ МАРКЕТИНГОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ.....	35
<i>Ціхановська Олена Михайлівна, Волошенюк Людмила Анатоліївна</i> ОСНОВИ МАРКЕТИНГОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	37
<i>Ціхановська Олена Михайлівна, Ковальчук Вадим Ігорович</i> МАРКЕТИНГОВА ЦІНОВА ПОЛІТИКА ТА ЇЇ СТРАТЕГІЇ.....	39
<i>Ціхановська Олена Михайлівна, Лук'яненко Ірина Олександрівна</i> ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ РЕКЛАМНИХ ОБРАЗІВ.....	42
<i>Ціхановська Олена Михайлівна, Острожсинська Юлія Олександрівна</i> ОСОБЛИВОСТІ МАРКЕТИНГУ У СФЕРІ ТУРИЗМУ.....	44

Бухгалтерський облік, аналіз і аудит

<i>Єремян Олена Михайлівна, Гладішева Ганна Ігорівна</i> СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО КАЛЬКУЛЮВАННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВАХ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА.....	46
<i>Кириленко Наталія Олександрівна</i> ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ ВИКОНАННЯ КОШТОРИСУ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ.....	48
<i>Матковська Діана Анатоліївна</i> МЕТОДИКА РОЗРАХУНКУ РІВНЯ СУТТЄВОСТІ В АУДИТІ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ.....	52
<i>Ніколішина Галина Валентинівна</i> ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЗМІСТУ ЕКОНОМІЧНОЇ СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ «ЗАРОБІТНА ПЛАТА».....	58
<i>Пінчук Тетяна Анатоліївна, Янчукова Альона Сергіївна</i> РЕЄСТРАЦІЯ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ В ОРГАНАХ КАЗНАЧЕЙСТВА.....	62

<i>Рогозний Сергій Анатолійович</i> АНАЛІЗ ПОРЯДКУ ОБЛІКУ ОПЕРАЦІЙ З ОРЕНДИ СІЛЬГОСПЗЕМЕЛЬ.....	64
---	----

Математичні методи, моделі та інформаційні технології в економіці

<i>Маринич Тетяна Олександрівна, Сотник Микола Іванович</i> ЕКОНОМЕТРИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ СПОЖИВАННЯ ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ В КРАЇНАХ З ПЕРЕХІДНОЮ ЕКОНОМІКОЮ.....	68
---	----

<i>Якимець Владислав Сергійович, Карпенко Юлія Олегівна</i> ІНВЕСТИЦІЇ В ІТ-СФЕРУ ЯК ОДНА З ПЕРЕДУМОВ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ.....	71
---	----

Банківська справа. Гроші, фінанси і кредит

<i>Гупаловська Мирослава Богданівна, Лемик Валентина Андріївна</i> ЕКОНОМІЧНА ПРИРОДА ТА СУТНІСТЬ БЮДЖЕТНОГО КОНТРОЛЮ.....	74
---	----

<i>Телегін Вадим Володимирович</i> ЕВОЛЮЦІЯ ФОРМУЛЮВАННЯ СУТНОСТІ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ.....	75
--	----

Податкова система. Бюджетна система

<i>Колобердянко Іван Іванович, Чеховська Валерія Сергіївна</i> ВПЛИВ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ НА ІНВЕСТИЦІЙНУ ПРИВАБЛИВІСТЬ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ.....	78
---	----

Підписано до друку 04.12.2020р.
Формат 60х84/16. Папір офсетний. Друк на дублікаторі.
Умов.-друк. арк. 4,5. Обл.-вид. Арк 4,95.
Тираж 100 прим.

Громадська організація «Наукова спільнота»
46027, Україна, м. Тернопіль, вул. Загребельна, 23
Ідентифікаційний код 41522543
тел. 0979074970
E-mail: rusenkos@ukr.net

Віддруковано ФО-П Шпак В.Б.
Свідоцтво про державну реєстрацію № 073743
СПП № 465644
Тел. 097 299 38 99
E-mail: tooums@ukr.net